

VILTIS

LIETUVOS SUTRIKUSIO INTELEKTO ŽMONIŲ GLOBOS BENDRIJOS „VILTIS“ KETVIRTINIS ŽURNALAS

ISSN 1392-3617 | 18/2

ATKURTAI LIETUVAI 100 – skaitykite 9 p.

.....
(NE)PRIPAŽINIMŲ YPATUMAI –
NAMIE IR KIRTUS SIENĄ – 3 p.

.....
NEPAMIRŠTAMI MOKYMAI
ISLANDIJOJE – 15 p.
.....

KONKURSA LAIMĖSI – TRIRATĮ TURĖSI!

Pirmajame žurnalo numeryje kvietėme jus nesnausti ir dalyvauti nuotraukų konkurse „Pirmyn į gamtą!“. Smagiausias pavasario akimirkas jūs jau sustabdėte. Dabar atėjo eilė vasaros teikiamiems malonumams. O juk jų devynios galybės! Pasidalykite su mumis puikiomis dovanomis, kurių jums, tikime, dosniai pažers vasara. Tepasakoja jūsų nuotraukos apie tai, kur buvote, ką matėte, su kuo susidraugavote, ką gero nuveikėte...

Kaip jau rašėme praeitame numeryje, geriausios nuotraukos autoriaus laukia tiesiog neįtikėtinas prizas – triratis suaugusiajam su talpiu krepšiu daiktams priekyje. Tik turėkite galvoje, kad prizą teks atsiimti pačiam.

Nuotraukas siųskite iki 2018 metų rugsėjo 1 dienos el. paštu janinabut@viltis.lt arba paprastu paštu (Kareivių g. 2C, LT-08221 Vilnius). Būtinai nurodykite autoriaus vardą ir pavardę, kontaktinę informaciją, nuotraukos pavadinimą. Nuotaikingiausias nuotraukas publikuosime ir nugalėtojus paskelbsime rudenį.

Dėmesio! Dar sykį prašome mielų autorių pateikti leidimą publikuoti nuotraukas mūsų žurnale ir patvirtinti, kad jose įamžinti asmenys tam neprieštarauja.

ŽURNALO RENGĖJAI
P.S. Prizą reikės atsiimti patiems

GYVENIMO NAMAI

„PAŠILAIČIAI“:

DVIDEŠIMT PRASMINGOS VEIKLOS METŲ

Pirmajame mūsų žurnalo numeryje visi nuoširdžiai džiaugėmės gražia bendrijos „Vilniaus Viltis“ Gyvenimo namų „Pašilaičiai“ sukačiumi. Prisiminėme, kaip šie namai kūrėsi, kaip klostėsi jų gyventojų likimai, kiek daug savo širdies šilumos atidavė jiems ilgametės darbuotojos. Dar sykį sveikiname visą Gyvenimo namų „Pašilaičiai“ kolektyvą ir ilgiau nei penkerius metus juose triūsiančią Danutę Ropiene.

ŽURNALO RENGĖJAI

„MOKYKIS – ĮKVĖPK VEIKTI – VADOVAUK!“

Pasaulis nenumaldomai keičiasi. Ne visada pokyčiai būna tik labai geri, kartais prie jų nelengva prisitaikyti vyresniems žmonėms, neįgaliesiems. Viešojoje erdvėje vis daugiau kalbame apie Z kartos žmones, visiškai kitokius santykius ir socialinį bendravimą.

Šiandien beveik visas pasaulis naudojami šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis. Mes vis dažniau bendraujame virtualiai, vis rečiau rašome laiškus ant popieriaus, ranka. Gerai, kad jaunoji karta tolerantiškesnė skirtumams, noriau bendrauja su skirtingo socialinio sluoksnio, odos spalvos, kitokių gebėjimų ar kitokios išvaizdos žmonėmis. Smagu, kad sutrikusio intelekto asmenims jau suteikiama galimybė atstovauti sau, dalyvauti visuomeninių organizacijų veikloje, padėti vieni kitiems, mažinti priklausomybę nuo aplinkinių. Atsiranda vis daugiau informacijos lengvai suprantama kalba, alternatyvios komunikacijos priemonių, tokių kaip paveikslėliai, ženklai, simboliai, ir tai labai palengvina supratimą, kur ir kodėl esame, taip pat ką turėtume daryti artimiausiu metu.

Bet liūdina tai, kad mes vis mažiau bendraujame tiesiogiai, mažiau laiko skiriame bendrai veiklai, kad jaunoji karta, auginanti neįgalius vaikus, neįaučia poreikio prisidėti prie mūsų organizacijos veiklos. O juk mums labai reikia naujų pajėgų, idėjų, požiūrio į organizaciją ir iš vidaus, ir iš išorės. Tad turėtume labai rimtai susigriebti, kad spėtumėme kartu su laiku.

Kas lemia darbų tęstinumą ir sėkmę?

Kad panašius iššūkius šiandien patiria visos šalys, dar sykį patvirtino septynioliktasis tarptautinės organizacijos *Inclusion International* Pasaulinis kongresas ir tarptautinės organizacijos *Inclusion Europe* trisdešimtmečio minėjimo renginiai. Į juos susirinkę įvairių šalių atstovai sykiu mėgino atsakyti į klausimą, ką daryti, kad sparčiai kintančiame šiuolaikiniame pasaulyje mes būtumėme matomi ir girdimi. Įdomu, kad aktyviose diskusijose išsirutuliojo vienas atsakymas – pagrindinė priemonė sėkmingai tęsti pradėtus darbus yra... vienybė.

Šių metų gegužės 30 – birželio 1 dienomis Birmingeme (Didžioji Britanija) vyko Pasaulinis *Inclusion International* kongresas. Pagrindinį šio kongreso šūkį – „Mokykis – įkvėpk veikti – vadovauk!“ – padiktavo kasdieninė praktika ir būtinybė ieškoti naujų žmonių ir pasekėjų kovojant už sutrikusio intelekto asmenų, jų šeimos narių, tėvų ir globėjų pilietines, socialines ir žmogaus teises.

Tarp 1000 kongreso dalyvių iš 70 pasaulio šalių buvo ir „Vilties“ bendrijos atstovės, nes mūsų organizacija yra *Inclusion International* ir *Inclusion Europe* narė. Dirbdamos su pasaulio politikais šios tarptautinės organizacijos aktyviai prisidėjo rengiant Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvenciją, o dabar aktyviai stebi šios konvencijos įgyvendinimo praktiką daugelyje valstybių. Didžiosios Britanijos organizacija *MENCAP* – mokymosi negalią turinčių asmenų balsas – taip pat prisidėjo prie kongreso organizavimo ir subūrė labai daug savanorių. Mus ištis maloniai nustebino tokia daugybė įvairaus amžiaus aktyvių žmonių, tarp jų ir sau atstovaujančių neįgalųjų. Taip, iš 1000 dalyvių pastarųjų buvo net 400. Tai dar sykį patvirtina, kad sau atstovaujančių neįgalųjų judėjimas ir Europoje, ir visame pasaulyje tolydžio stiprėja, tampa vis matomesniu ir girdimesniu. Kas ketvirtą pranešimą skaitė sau atstovaujantis asmuo, o ir kongreso atidarymo pradžią paskelbė sau atstovaujantys neįgalieji. Taip, sutrikusio intelekto asmenims dar reikia labai daug pagalbos, mokymų, asistentų nuo pat vaikystės, bet pasiekti rezultatai jau yra akivaizdūs. Mes matėme pasitempusius, orius, mandagius ir savim pasitikinčius žmones, kurie beveik neišsiskyrė iš kitų kongreso dalyvių.

Kongreso metu buvo aptarti šie klausimai:

- pagalba šeimoms – stipriomis šeimoms tampa laiku gavusios pagalbą ir tėvų ar globėjų įgalinimą atstovauti neįgaliesiems ir sau visais valstybės lygmenimis;
- sau atstovaujančių žmonių balsas ir nuomonė;
- įtraukusis ugdymas – švietimo ateitis;
- neįgalųjų profesinis mokymas ir realus įdarbinimas;
- gyvenimas bendruomenėje ir kompleksinių paslaugų prieinamumas;
- sutrikusio intelekto asmenų mokymas ir mokymasis po mokyklos, mokymasis visą gyvenimą ir kitų mokymas (istorijos ir gerosios patirties pristatymas, kai sau atstovaujantys asmenys pasakoja socialinių ir gamtos mokslų studentams apie savo patirtis, išgyvenimus, jausmus, galias ir negalias, bendravimo ypatumus);

- diskusijos apie Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo praktiką įvairiuose pasaulio regionuose.

Atrodytų, kad temų be galo daug, o pragyvenimo lygis, skurdo riba ir galimybės kiekviename žemyne, regione, valstybėje labai skiriasi. Jau nekalbant apie kultūras, religijas, geopolitines sąlygas... Bet tėvų, ypač mamų, nebylus klausimas – KODĖL MAN? – visame pasaulyje tebelieka tas pats.

Kas lemia požiūrių skirtumus?

Jeigu palygintume Afrikos valstybes su Europa ar Australija, matytume labai skirtingą požiūrį į pasiekimus. Vieni negali atsidžiaugti net ir mažais pasiekimais, kiti labiau mato, kiek dar daug nepadaryta, kokia prasta paslaugų kokybė, kaip nepaisoma žmogaus teisių.

Didelį įspūdį paliko vienas pokalbis su pedagoge, sutrikusio intelekto suaugusiojo mama iš Irako. Paprasta ir kukli moteris papasakojo, kad jos sūnaus nepriėmė į jokią mokyklą, tad ji pati savo name atidarė mokyklą iš pradžių dešimčiai tokio pat likimo vaikų, paskui mokinių skaičius didėjo. Mokykla veikia iki šiol, gauna minimalią pagalbą iš valstybės, o mokytoja nuoširdžiai džiaugiasi, kad šandien jos mieste pakanka geriamo vandens, mažėja teroristinių išpuolių. Taigi supratimas, kas yra laimė ar pasiekimai, labai skiriasi.

Mums Lietuvoje reikėtų džiaugtis ir pagaliau pradėti vertinti savo nuostabią gamtą ir darbščius išsilavinusius žmones. Tik kažkodėl mes vis žvalgome į praeitį, bijome imtis atsakomybės, vis laukiame, kad kažkas kitas už mus padarytų tai, ką turėtume padaryti patys. Mieli bičiuliai ir bendražygiai, tikrai niekas savaime nenukels dangaus mūsų vaikams. Tai akivaizdžiai byloja viso pasaulio praktika. Tik mes patys, tėvai, šeimos nariai, pasitelkę specialistus turime sukurti pagalbos ir paslaugų tinklus bendruomenėje, kad galėtume būti ramūs dėl savo amžinų vaikų.

Mūsų visuomenė labai serga. Ją kankina socialinės atskirties sindromas. Ir mes, o ne kas nors kitas, turime padėti jai pasveikti. Mes privalome pradėti kelionę į įtraukiąją politiką susiėmę už rankų. Lygiai kaip prieš trisdešimt metų Lietuva, Latvija ir Estija išėjo į Baltijos kelią dėl savo nepriklausomybės. Mes tikrai galime ir turime pasiūsti žinią, kad gebame ne tik prašyti, bet ir duoti.

Nors Didžiojoje Britanijoje atliktas tyrimas parodė, kad 69 procentai sutrikusio intelekto asmenų tėvų ir globėjų neišsimiega, 25 procentai visai neturi poilsio, 54 procentai nesportuoja ir aktyviai nesiils, man atrodo, kad pas mus Lietuvoje šie procentai dar didesni.

MENCAP organizacija, įsteigta netrukus po Antrojo pasaulinio karo, 1946 metais, šiandien yra viena iš stipriausiųjų neįgaliųjų organizacijų, aktyviai organizuojanti ir teikianti bendruomenines paslaugas, turinti gerai išvystytas bendruomenines tarnybas ir paslaugų įstaigas. Ji organizuoja dienos užimtumą, turi dirbtuves, grupinio gyvenimo namus ir pan. Tai nejaugi mes, viltiečiai, negalėtume daryti to paties – steigti paklausą turinčias įstaigas ir siūlyti rinkai sukurtus paslaugų paketus? Daug specialistų sutiktų eiti kartu su mumis, nes dabartinės kartos žmonės mato ir veikia kitaip. Mes taip pat turėtume pagalbauti, kaip suvienyti mokslo pasiekimus su praktika. Mokslas ir tyrimai – tai tiltas pereiti nuo teorijos į praktiką. Prieš 20 metų mes tam skyrėme labai daug dėmesio. Vėliau šią sritį apleidome. Mano supratimu, dabar pats tinkamiausias laikas atnaujinti diskusijas su mokslininkais ir profesionalais apie tai, ką galėtume padaryti kartu. Ir dar apie veiksnio ar neveiksnio nustatymo sistemą, pagalbą priimančią sprendimus visose gyvenimo situacijose: pradedant nuo to, kur ir su kuo gyventi, kaip tvarkyti pajamas, kur mokytis, kur ir su kuo atostogauti, ką ir kada valgyti, kokius drabužius pasirinkti, baigiant klausimu dalyvauti rinkimuose ar ne ir t. t.

Dar ir šiandien pasitaiko atvejų, kai sutrikusio intelekto asmenys tampa tėvų ar globėjų įkaitais. Tėvams atrodo, kad vaikui būtų saugiau lankyti specialiąją mokyklą, kad jis turėtų leisti dienas užimtumo centre, retai tesilankydamas viešosiose vietose, parduotuvėse, koncertuose, sporto renginiuose. Daug baimių kyla dėl darbo atviroje darbo rinkoje, labai baiminamės, kad mūsų vaikus pažemins arba išnaudos... Visų šių baimių šaknys iš labai netolimos praeities, kai mūsų vaikai buvo nepageidaujami apskritai. Bet šiandien jie mokosi, turi visai kitas galimybes tobulėti, tik, žinoma, jiems visada reikės pagalbos ir patarimų.

Gerbiamieji viltiečiai, eikite koja kojon su laikmečiu. Leiskite savo mažiems, o ir suaugusiems vaikams kuo daugiau visko išbandyti, bendrauti su bendraamžiais, o patys įsitraukite į vietines veiklas, stiprinkite vietos bendruomenes, tapkite tuo tiltu, ta jungtimi, vienijančia žmones, kad ateityje neliktų skirstymo į „juos“ ir „mus“, kad visi jaustųsi esantys „mes“.

Linkiu Jums visiems geros vasaros ir iki naujų susitikimų stovykloje Giruliuose, Jūsų bendruomenėse, konferencijose, mitinguose...

DANA MIGALIOVA

„Vilties“ asociacijos vadovė

„MOKYKIS – ĮKVĖPK VEIKTI – VADOVAUK!“

PASAULIS SPARČIAI KEIČIASI.

REIKIA STENGTI PRISITAIKYTI PRIE PERMAINŲ.

JAUNIMUI PRISITAIKYTI LENGVIAU.

NEĮGALIEJI IRGI PRISITAIKO.

NEĮGALIEJI MOKOSI ATSTOVAUTI SAU.

NEĮGALIEJI DALYVAUJA ORGANIZACIJŲ VEIKLOJE.

NEĮGALIEJI PADEDA VIENI KITIEMS.

NEĮGALIEJI MOKOSI SAVARANKIŠKUMO.

ATSIRANDA DAUGIAU INFORMACIJOS LENGVAI SUPRANTAMA KALBA.

DAR NEĮGALIEJI BENDRAUJA NAUDODAMIESI PAVEIKSLĖLIAIS IR ŽENKLAIS.

„VILTIES“ BENDRIJA TAIP PAT TURI PRISITAIKYTI IR KEISTIS.

„VILTIES“ BENDRIJOS PIRMININKĖ DALYVAVO SUSITIKIME.

ŠIS SUSITIKIMAS BUVO TARPTAUTINIS.

SUSITIKIME ĮVAIRIŲ ŠALIŲ ATSTOVAI TARĖSI.

VISIEMS RŪPĖJO PADĖTI NEĮGALIESIEMS.

TIK REIKĖJO NUSPRĖSTI, KAIP TAI PADARYTI.

VISI NUSPRENDĖ, KAD LABIAUSIAI PADĖS VIENYBĖ.
VIENYBĖ – BENDRAS DRAUGIŠKAS DARBAS.

SUSITIKIME DALYVAVO LABAI DAUG ŽMONIŲ.
NET VIENAS TŪKSTANTIS.
IŠ TŪKSTANČIO KETURI ŠIMTAI BUVO NEĮGALIŲJŲ.
TAI RODO, KAD NEĮGALIEJI GALI ATSTOVAUTI SAU.

SUSITIKIME BUVO APTARTA DAUG KLAUSIMŲ.
KAIP PADĖTI NEĮGALIŲJŲ ŠEIMOMS.
KAIP ĮSIKLAUSYTI Į NEĮGALIŲJŲ NUOMONĘ.
KAIP MOKYTI NEĮGALIUOSIUS PROFESIJŲ.
KAIP NEĮGALIUOSIUS ĮDARBINTI.
KAIP TEIKTI NEĮGALIESIEMS PASLAUGAS
BENDRUOMENĖJE.
KAIP UŽTIKRINTI NEĮGALIŲJŲ MOKYMĄSI
VISĄ GYVENIMĄ.
KAIP UŽTIKRINTI, KAD NEĮGALIUOSIUS
GINTŲ ĮSTATYMAI.

ĮVAIRIOSE ŠALYSE NEĮGALIAISIAIS RŪPINAMASI
SKIRTINGAI.

TURTINGOMS ŠALIMS LENGVIAU RŪPINTIS
NEĮGALIAISIAIS.

SKURDŽIOMS ŠALIMS SUNKIAU RŪPINTIS
NEĮGALIAISIAIS.

O SUNKIAUSIA TEN, KUR VYKSTA KARAI,
NESUTARIAMA.

KUR TRŪKSTA VANDENS, MAISTO.

LIETUVOJE MUMES REIKĖTŲ DŽIAUGTIS.
MES TURIME GRAŽIĄ GAMTĄ.
LIETUVOJE GYVENA DARBŠTŪS ŽMONĖS.
MUMS TIK REIKIA NEBLJOTI ATSAKOMYBĖS.
NELAUKIME, KOL KITI UŽ MUS KĄ NORS PADARYS.
DIRBKIME VISI KARTU BENDRAM LABUI.

NEĮGALIEJI GALI DAUG PADARYTI.
TIK JIEMS REIKIA PADĖTI.
NEĮGALIEJI TURI PATYS SPRĘSTI, KAIP
JIEMS GYVENTI.
SU KUO IR KUR.
KAIP TVARKYTI PAJAMAS.
KUR MOKYTIS IR ATOSTOGAUTI.
KĄ IR KADA VALGYTI.
KOKIUS DRABUŽIUS PASIRINKTI.
AR BALSUOTI RINKIMUOSE.
NEĮGALIESIEMS REIKIA NUSPRĘSTI DAUG DALYKŲ.

GERAI, KAD NEĮGALIAISIAIS RŪPINASI TĖVAI.
BET TĖVAI NETURI SPRĘSTI UŽ NEĮGALIUOSIUS.
NEREIKIA BIJOTI SUTEIKTI NEĮGALIESIEMS
ATSAKOMYBĖS.
REIKIA TIK PADĖTI, PATARTI.

„VILTIES“ BENDRIJOS PIRMININKĖ LINKI
VISIEMS VIENYBĖS.

DAR JI LINKI GRAŽIOS VASAROS IR NAUJŲ
SUSITIKIMŲ.

DUOKIME **NEĮGALIESIEMS** GALIĄ... DŽIAUGTIS GYVENIMU

Žodis „įgalinimas“ reiškia duoti galią, sudaryti sąlygas. Neįgalaus žmogaus gyvenime įgalinimas reiškia galimybę rinktis, ką jis nori ir sugeba daryti, kad jaustųsi patenkintas ir reikalingas. O specialistų užduotis – padėti jam išsakyti nuomonę apie savo poreikius, interesus, lūkesčius, juos pripažinti ir į juos atsižvelgiant siūlyti dienos užimtumą. Ne mažiau svarbu ir pasitelkus apibrėžtus kriterijus nuolat vertinti įgalinimo veiksmingumą. Tad pasižiūrėkime, kaip visa tai atrodo praktiškai viešojoje įstaigoje „Vilties akimirka“, kurią lanko jaunuoliai, turintys sunkią kompleksinę negalią.

Būti atsakingam – įdomu ir naudinga

Šiuo metu į mūsų įstaigą kasryt kaip į darbą susirenka 23 jaunuoliai, turintys sunkią kompleksinę negalią ir daug specialiųjų poreikių. Čia jiems padeda 9 socialiniai darbuotojai ir jų padejėjai. Mes organizuojame lankytojams užimtumą atsižvelgdami į kiekvieno individualius poreikius, interesus, galimybes ir rezultatus. Padedame siekti asmeninių tikslų, skatiname

veikti savarankiškai, laisvai reikšti savo nuomonę, atstovaujame paslaugų gavėjų teisėms, kai jie patys to padaryti negali.

Labai svarbu, kad jaunuoliams pas mus patiktų, kad jie noriai lankytų mūsų įstaigą, tad stengiamės sukurti jaukią ir saugią namus primenančią aplinką, kurioje jie galėtų laisvai reikšti savo nuomonę, būtų išklaudyti, suprasti, kai reikia gautų patarimą, laisvai bendrautų su visais darbuotojais, turėtų socialinius vaidmenis.

Kiekvienas iš mūsų turime tam tikras pareigas ir atsakomybes, ne išimtis ir mūsų įstaigą lankantys jaunuoliai. Todėl yra suformuota neįgaliųjų taryba. Ši taryba priima sprendimus dėl norimų užimtumo veiklų, renginių, švenčių, išvykų ir t. t. Pavyzdžiui, jaunuoliai patys sprendė, kokias pareigas galėtų ir norėtų turėti įstaigoje. Po ilgų diskusijų ir svarstymų jie pasiskirstė pareigomis bei atsakomybe 2018–2019 metų laikotarpiui. Atranka vyko balsavimo būdu. Taigi dabar mūsų įstaigoje:

- Franekas atsakingas už lankytojų lankomumo žymėjimą. Kiekvieną rytą pusę dešimtos jis apeina visus kabinetus ir sužymi lankomumą magnetinėje lentoje.
- Diana atsakinga už lankytojų spintelių tvarką. Kartą per dvi savaites ji patikrina visas spinteles ir užkljuoja simbolius (švaru, nešvaru) ant spintelės durų. Patikrinimus fiksuoja grafike.
- Sandra atsakinga už grupių nuotaiikos nustatymą. Kiekvieną rytą ji aplanko visus kabinetus, įvertina grupių nuotaiiką ir ant kabinetų durų užkljuoja po lipduką su esamos emocijos išraiška (emocijų veidelį).
- Kamilė atsakinga už kabinetų tvarką. Kiekvieną penktadienį ji apsilanko visuose kabinetuose, įvertina tvarką ir užkljuoja ant kabinetų durų po simbolį (tvarkinga, netvarkinga).

- Vilūnė atsakinga už kriauklių švarą įstaigoje. Kartą per savaitę ji išvalo kriaukles ir pasižymi tvarkymo grafike.
- Germa atsakinga už atvykstančių lankytojų bei svečių sutikimą. Lankytojams ji padeda nusirengti, svečiams – pasikabinti paltus.
- Vitalijus atsakingas už užimtumo veiklų kontrolę. Nepranešęs iš anksto važiuoja vežimėliu į kabinetus ir tikrina, kaip vyksta veiklos.
- Margarita rūpinasi, kad visi centro draugai ir darbuotojai būtų susipažinę su tarybos posėdžių metu priimtais nutarimais.

Įgalinimo apibrėžimas ir būdai

Būrimasis (įsitraukimas) į grupes – labai svarbi savivalbos priemonė, nes padeda jaunuoliams lavinti komunikacinius gebėjimus, stiprina jų pasitikėjimą savimi. Jie padeda vieni kitiems ir prisideda prie geros atmosferos kūrimo. Asmens įgalinimas reiškia, kad žmogus, nebegalintis, nebepajėgiantis pakeisti, pagerinti savo padėties savarankiškai, kam nors konkrečiais veiksmais padedant (tarpininkaujant) išplėtoja savyje esantį potencialą – pradeda vis labiau kontroliuoti, valdyti savo psichinę ir socialinę tikrovę. *Svarbiausia mintis yra ta, kad įgalinimu suteikiama asmeniui savarankiškumo (valdyti padėti, tobulinti savo kompetencijas ir pan.) pasitelkiant aplinkoje esančius išteklius. Neįgalus asmuo turi teisę reikšti nuomonę apie savo poreikius, interesus ir lūkesčius, tie išreikšti poreikiai, interesai ir lūkesčiai turi būti pripažįstami ir į juos atsižvelgiama.*

Mes įstaigoje apibrėžėme, kas mūsų jaunuoliams yra įgalinimas: **ĮGALINIMAS** – tai pastangos suteikti neįgaliajam būtinas kompetencijas, socialinius vaidmenis, reikiamus įgūdžius, sukurti tokią

aplinką, kurioje įgalinimas veiktų. Įgalinimas prasideda, kai įstaigos lankytojai patys reiškia savo nuomonę, teikia siūlymus, į kuriuos atsižvelgiama. Jie žino savo teises, pareigas ir atsakomybę, turi galimybę rinktis, dalyvauja visuomenės gyvenime ir sprendimų priėmimo.

Įgalinimo būdai mūsų įstaigoje yra šie:

- **Atvykimas į įstaigą.** Buvimas įstaigoje su draugais, darbuotojais, socialinės atskirties mažinimas, dalyvavimas įstaigos veikloje jau yra įgalinimas.
- **Orientacija į asmenį.** Užimtumas organizuojamas atsižvelgiant į jaunuolių poreikius, interesus, galimybes ir rezultatus. Atsižvelgiant į jų naudojamus komunikacijos būdus, negalios ir gebėjimų lygį, jie skatinami reikšti savo nuomonę, laisvai rinktis ir veikti savarankiškai.
- **Veiklų rinkimasis.** Kiekvieną dieną paslaugų gavėjai patys renka užimtumo veiklas, savo pasirinkimus asistento padedami žymi magnetinėje lentoje.
- **Atsakomybė.** Pareigų turėjimas.
- **Dalyvavimas visuomenės gyvenime.** Kadangi turime savo transportą, todėl dažnai vykstame į parkus, muziejus, muges, parodas, kino teatrus, bažnyčias, kavines. Didesnė dalis jaunuolių turi asmeninių lėšų smulkioms išlaidoms, tad nuvykę į prekybos centrus išsirenka norimas prekes ir patys už jas atsiskaito. Paslaugų gavėjai patys sprendžia, kur norės vykti, ką pamatyti, savo nuomonę pažymi išvykų žurnale.
- **Sprendimų priėmimas.** Kaip jau minėta anksčiau, mūsų įstaigoje veikia lankytojų taryba, kurioje neįgalieji teikia pasiūlymus dėl naujų veiklų, sprendžia įvairias kylančias problemas, kuria ir koreguoja ateities planus, planuoja šventes, ieško lankytojų renginių, priima sprendimus dėl to, ką nori pamatyti ir patirti. Visi tarybos susirinkimai protokoluojami.
- **Pasiūlymų teikimas.** Paslaugų gavėjai teikia pasiūlymus bei pageidavimus, kurie yra fiksuojami „Pasiūlymų knygoje“. Pasiūlymai vertinami „veiklos taškais“, ketvirčio pabaigoje taškai susumuojami. Įgyvendinti pasiūlymai suskaičiuojami, paskelbiama grupė nugalėtoja, kuri gauna prizą. Įgyvendinus lankytojų pasiūlymus, kaip įrodymas į „Pasiūlymų knygą“ įkljuojama nuotrauka su įamžinta siūlyto renginio, išvykos ir pan. akimirka.
- **Savarankiškumo ir buitinių įgūdžių skatinimas bei lavinimas.** Jaunuoliai savanoriškai įtraukiami į pagal-

bą grupių socialiniams darbuotojams, siekiant skatinti savarankiškumą ir buitinius įgūdžius. Jie padeda atnešti veikloms reikalingas priemones, rūpinasi kabinetų tvarka, laisto gėles, valo dulkes, padeda vieni kitiems veiklų metu. Per pietus talkina darbuotojoms dalyti maistą, išnešioja po kabinetus šaukštus, duoną, kompotą. Savo budėjimus virtuvėje žymi grafike. Atvykstantiems ir išvykstantiems draugams, sėdintiems vežimėliuose, padeda nusirengti ar apsirengti.

Paslaugų poveikio įvertinimas

Mūsų įstaigos neįgaliesiems siūlomos veiklos paremtos pagarba žmogui. Mes stengiamės siekti tarpusavio supratimo, užtikrinti paslaugų gavėjams orų dalyvavi-

mą bendruomenės ir visuomenės gyvenime. Šiais metais mūsų įstaiga diegia EQUASS kokybės sistemą pagal projektą „Socialinių paslaugų kokybės gerinimas taikant EQUASS kokybės sistemą“. Ši sistema skirta organizacijoms, teikiančioms socialines paslaugas ir įsipareigojusioms socialiniame sektoriuje laikytis svarbiausių vertybių ir kokybės principų. EQUASS kokybės sistema remiasi aiškiai apibrėžtais kriterijais ir veiklos efektyvumo rodikliais. Vienas iš jos reikalavimų – pateikti įrodymus, kad mūsų teikiamos paslaugos turi tiesioginį poveikį paslaugų gavėjams. O kad tą poveikį pamatyti, jį turime išmatuoti ir gauti rezultatus. Daug dalykų mes ir taip darydavome, bet pasitelkę EQUASS sistemą aiškiau matome, koks yra jų poveikis paslaugų gavėjams, kokių rezultatų pasiekta.

Tarybos nariams yra sudarytas specialus klausimynas, kuriuo remdamiesi individualiai vertiname kiekvieno asmens įgalinimo lygį. Sunkesnę negalią turinčių asmenų įgalinimui taikome stebėjimo metodą ir tėvų apklausas. Vertiname paslaugų gavėjų savijautą, socialinį aktyvumą atviroje visuomenėje, aplinkos pritaikymą ir t. t. Visa tai suteikia mums galimybę tinkamai sudėlioti prioritetus, įvertinti savo darbą, išsiaiškinti sritis, kuriose dar galėtume tobulėti. O ir jaunuoliai matydami rezultatus stengiasi dar labiau, didėja jų motyvacija, savivertė.

ANDRIUS ŠLEIVYS

VšĮ „Vilties akimirka“ projekto
koordinadorius

(NE)PRIPAŽINIMŲ YPATUMAI – NAMIE IR KIRTUS SIENĄ

Mus pasiekė džiugi žinia, kad pirmą kartą Lietuvos atstovas išrinktas Jungtinių Tautų Žmogaus teisių tarybos Specialiųjų procedūrų koordinavimo komiteto pirmininku. Dvigubai džiugu, kad juo tapo „Vilties“ bendrijos idėjinis vadovas, įkvėpėjas ir bendražygis nuo pat įkūrimo pradžios – profesorius Dainius Pūras. Kai perdavėme gerbiamam profesorius savo sveikinimus, gavome širdingą atsakymą: „Ačiū „Vilčiai“, viltietėms, viltiečiams ir vilčiukams. Jei ne „Viltis“ ir ne mūsų bendra kova už kiekvieno žmogaus teises Lietuvoje, tai nebūčiau sulaukęs nei šio išrinkimo, nei apskritai tarptautinio pripažinimo. Jūs esate mano Mokytojai! Dėkojame D. Pūrai už tokį mūsų veiklos pripažinimą, o jums, mieli skaitytojai, siūlome jo mintis apie nepriklausomų ekspertų veiklą ir naująją savo pareigybę.

Ne paslaptis, kad kirtus Lietuvos sieną pripažinimo lengviau sulaukti nei savo šalyje. Mat savo kieme būti „pranašu“ ar bent jau pripažintu ekspertu man šiame gyvenime jau, matyt, nepavyks...

Šiek tiek informacijos tiems, kuriems nelabai aišku, kam vadovausiu vienerius metus. Tai vienintelis Jungtinių Tautų padalinys, kurį sudaro ne įdarbinti Jungtinėse Tautose žmonės, o nepriklausomi ekspertai, dirbantys be atlygio. Bet kelionių išlaidos jiems, aišku, kompensuojamos. Šiuo metu mūsų, nepriklausomų ekspertų, iš viso yra 80. Mano mandatas – teisė į sveikatą yra vienas iš plačiausių. Kiti siauresni, bet visi vienodai svarbūs.

Mūsų svarbiausias „ginklas“ yra tai, kad mes nepriklausomi. Todėl nejaučiame kitiems JT padaliniais būdingų suvaržymų. Pvz., Pasaulio sveikatos organizacija gali ką nors pareikšti tik suderinusi su valstybėmis narėmis, o jų yra 193. Todėl suprantama, kad kokių nors griežtų ir nediplomatinių pareiškimų iš šios organizacijos laukti neverta. O mes, specialieji pranešėjai, veikiamo kaip nepriklausomi ekspertai. Taigi galime atvirai sakyti ir rašyti tiesą. Valstybės, kurias kritikuoju, dažnai reaguoja skausmingai, skundžia mus, bet gauna atsakymą: „Nieko negalime jam padaryti, nes jis nepriklausomas“.

JT Žmogaus teisių taryba mus išrenka ir suteikia mandatą. Ką turėdami jį darome? Rengiame ir pristatome ataskaitas JT Generolinei asamblėjai ir Žmogaus teisių tarybai. Keliaujame į valstybes vyriausybės kvietimu, tiriame situaciją, teikiame ataskaitą apie tai, kaip valstybei sekasi, ir rekomendacijas. Gauname skundų apie žmogaus teisių pažeidimus ir rašome laiškus apie tai vyriausybėms. Iš pradžių laišškai būna konfidencialūs, bet visada turime

teisę juos paviešinti. Kartais šį metodą naudojame, bet jį reikia išmintingai „dozuoti“.

Aš esu specialusis pranešėjas beveik ketverius metus, jau pračiau 7 temines ataskaitas Jungtinėms Tautoms, turėjau 8 oficialius vizitus, rudenį laukia dar vienas oficialus vizitas į Kanadą.

Iš mano teminių ataskaitų ypatingo dėmesio pasaulyje susilaukė atskaitos apie psichikos sveikatą ir korupciją sveikatos sektoriuje. Visas ataskaitas šešiomis JT kalbomis galima rasti mano mandato svetainėje. Malonu būna sužinoti keliaujant, kaip įgyvendinamos mano pateiktos rekomendacijos, kaip universitetuose studijuojamos mano ataskaitos.

Lietuvoje šis mechanizmas dar mažai žinomas, bet daugelyje pasaulio valstybių ir universitetų stipriai domimasi specialiųjų pranešėjų veikla ir ataskaitomis. Universitetai konkuruoja kovodami už afiliaciją (priklausymą grupei) su specialiaisiais pranešėjais. Mano mandatą ir mano veiklą remia Esekso universitetas Anglijoje ir Džordžtauno universitetas JAV sostinėje Vašingtone.

Būti Jungtinių Tautų specialiųjų procedūrų dalimi – nereali patirtis. Kaip niekur kitur jaučiuosi atsidūręs tarp savų. Mat didžiosios dalies specialiųjų pranešėjų patirtis panaši – jų nepripažįsta ir juos ignoruoja oficialios savų valstybių sistemos, kurios dažnai vengia nepriklausomų ekspertų kaip velnias kryžiaus ir renkasi ekspertais konformistus, dangstančius neskaidrias sistemas. Lietuva nėra kokia nors bloga išimtis, tenka matyti nemažai liūdnes-

nių atvejų. Visur valdžios yra jautrios nepriklausomų ekspertų kritikai ir nelabai juos mėgsta. Gal tik tam tikras Lietuvos ypatumas, kurį pastebiu, mūsų šalies universitetų alergija nekonformistiškai nusiteikusiems ekspertams. Bet jei universitetas renkasi lyderiais prisitaikėlius – jis neturi ateities. Geriausiuose pasaulio universitetuose dirbantys mano kolegos specialieji pranešėjai yra ypatingai vertinami. Tie universitetai planuoja savo veiklą derindami ją su pas juos dirbančio specialiojo pranešėjo veikla ir turi iš to nemažai naudos, ypač žinomumo, reputacijos ir fondų pritraukimo prasme. Linkėčiau tokių permainų Lietuvos universitetams ir ypač gimtajam Vilniaus universitetui.

Dabar vienerius metus turėsiu daug darbo, atstovaudamas visiems 80 mandatų. Teko keliauti į Niujorką ir Ženevą, susitikti su Jungtinių Tautų ir kitų organizacijų vadovais. Žmogaus teisių situacija pasaulyje yra sudėtinga. Dėl to ypatingai svarbi tampa nepriklausomų ekspertų veikla. Juk mes esame bene vieninteliai visoje Jungtinių Tautų sistemoje ir galintys, ir privalantys sakyti ir rašyti be užuolankų ir diplomatiškos vingrybės, kaip yra iš tikrųjų. Galime kritikuoti vyriausybes, jei yra už ką. O dažnai išties yra. Džiaugiuosi, kad yra nemažai vyriausybės, kurios kritiką vertina sveikai ir netgi atsižvelgia į rekomendacijas.

DAINIUS PŪRAS
profesorius

SVEIKINAME PROFESORIŲ JONĄ RUŠKŲ!

Mus pasiekė dar viena džiugi žinia – šių metų birželį Niujorke vykusioje Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos šalių narių XI konferencijoje Lietuvos atstovas – Vytauto Didžiojo universiteto Socialinio darbo katedros profesorius ir ilgametis „Vilties“ bendrijos bičiulis Jonas Ruškis – perrinktas antrajai ketverių metų kadencijai Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitete.

Šis komitetas sudarytas iš 18 nepriklausomų ekspertų – aukštą moralę ir kompetenciją žmogaus teisių srityje turinčių asmenų. Komitetas vertina, kaip valstybės įgyvendina Neįgaliųjų teisių konvenciją, rengia komentarus dėl konvencijos nuostatų išaiškinimo.

Širdingai sveikiname gerbiamą Joną Ruškų ir dėkojame jam už tai, kad visus savyje glūdinčius talentus ir gabumus jis nepailstamai skiria neįgaliųjų žmonių gerovei, kad stiprina mūsų visuomenėje sutarimą, pakantą ir vienybę.

ŽURNALO RENGĖJŲ INFORMACIJA

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ POREIKIS

Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“, įgyvendindama projektą „Europos Sąjungos investicijų vaidmuo gerinant sutrikusio intelekto asmenų ir jų artimųjų gyvenimo kokybę“, pradėjo vykdyti bendruomenines supervizijas dešimtyje Lietuvos regionų. Šis projektas finansuojamas iš Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų. Projekto įgyvendinimo laikotarpis: 2018 02 20 – 2019 01 31.

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Apie projektą. Šiandien mes gyvename nuolat besikeičiančioje informacinėje aplinkoje ir esame informacijos vartotojai. Tačiau sutrikusio intelekto asmenys šia prasme priklauso vienai iš labiausiai pažeidžiamų socialinės visuomenės grupių, kadangi pajėgia įsisavinti ne visą, o tik tą informaciją, kuri pateikiama lengvai suprantama kalba.

Informacijos apie naujo tipo paslaugų teikimą neįgaliesiems ir jų šeimos nariams sklaida prisidės prie ES investicijų veiksmų programoje numatytų socialinių ir ekonominių pokyčių įgyvendinimo, socialinės įtraukties skatinimo ir sklandesnio perėjimo nuo institucinių prie bendruomeninių paslaugų.

Projekto išskirtinumas padės toliau keisti visuomenės požiūrį į neįgaliuosius, priimti juos kaip neatsiejamą visuomenės dalį, kuriai savaime suprantama teikti reikiamą pagalbą, skatins domėtis neįgaliųjų gyvenimo kokybės gerinimu. Jau šiandien naudojama ES investicijas „Vilties“ bendrija sėkmingai išbandė naujo tipo paslaugų (laikinojo atokvėpio, asmeninio asistento, atvejo vadybos, įtraukiojo ugdymo) teikimą per bandomuosius projektus.

Jau organizuojamos supervizijos Lietuvos regionuose, pasitelkus specialistus ir lengvai suprantamos kalbos žinovus, taip pat kūrybinės dirbtuvės, kurių medžiagą ketinama panaudoti vaizdo klipo apie ES investicijų naudą sutrikusio intelekto asmenims ir jų artimiesiems kūrimui. Šis klipas bus viešinamas visais „Vilties“ bendrijai prieinamais būdais.

Dalyvauti bendruomeninėse supervizijose kviečiami ne tik sutrikusio intelekto asmenys ir jų artimieji, bet taip pat vietos politikai, savivaldybių darbuotojai ir pan. Taigi, kad ir nedideliais žingsneliais artėjame prie to meto, kai liausimės skirstyti visuomenę į „mes ir juos“ ir visi tapsime „mes“.

Projekto eiga. Specialistų komanda lankėsi Tauragės ir Telsių, Panevėžio ir Šiaulių, Kauno, Šakių ir Druskininkų, Vilniaus ir Utenos regionuose, o liepą numatomas susitikimas Klaipėdos regione.

Supervizijų dalyviai supažindinami su naujo tipo socialinėmis paslaugomis, išgryninamos konkrečios regiono socialinės problemos ir kartu ieškoma būdų jas spręsti. Vietos bendruomenė skatinama aktyviai dalyvauti ES investicijų programose. Galime pasidžiaugti, kad į susitikimus noriai atvyksta nevyriausybinių organizacijų atstovai, savarankiško gyvenimo namų lankytojai, neįgalieji ir jų tėvai ar globėjai, specialistai. Išklausyti su neįgaliųjų savarankišku gyvenimu susijusių aktualijų gausiai renkasi atstovai iš savivaldybių administracijų, socialinės paramos ir rūpybos, švietimo skyrių, taip pat rajonų socialinių paslaugų globos namų, vietos veiklos grupių ir pan.

Lektoriai dalyviams pristato tikslą – padėti visuomenei suvokti, kad sutrikusio intelekto asmenys yra visaverčiai visuomenės nariai. O sutrikusio intelekto žmonėms kartu su asistentais jų gyvenamojoje aplinkoje aiškinama, kaip naujo tipo bendruomeninės paslaugos pagerins jų gyvenimą. Taip pat jie skatinami dalyvauti kūrybinėse dirbtuvėse

ir teikti jų metu sukurtus piešinius konkursui „Noriu gyventi oriai“ (apie kurį daugiau informacijos rasite šio straipsnio pabaigoje). Atrinkti labiausiai temą atitinkantys darbai bus panaudoti kuriant jau minėtą vaizdo klipą.

Kaip susitikimų metu pabrėžia „Vilties“ asociacijos vadovė Dana Migaliova, „socialinės globos įstaigų pertvarka vyksta lėtai, bandomieji bendruomeninių paslaugų teikimo praktiniai modeliai diegiami pavėluotai, kuriant naujus darbo metodus prarandama labai daug laiko, todėl vėluojama suteikti pagalbą, kurios reikia „čia ir dabar“ sutrikusios raidos vaikams ir suaugusiesiems, jų tėvams ir (ar) globėjams. Metodų ir poreikio tyrimų atlikta daug, bet reikia viską apibendrinti ir pradėti taikyti praktiškai“.

Sutrikusio intelekto asmenys dėl specifinių raidos ir elgesio sutrikimų negali naudotis viešosiomis paslaugomis bendruomenėse, dažnai neturi galimybės pasirinkti dienos užimtumo, neformalaus mokymo, aktyvaus poilsio, pagalbos šeimai paslaugų, teisinių konsultacijų. Labai trūksta socialinių naujo tipo paslaugų ir pagalbos giliai kompleksinę negalią turintiems sutrikusio intelekto ir psichikos negalią turintiems asmenims, jų tėvams ar globėjams, kurie gyvena toliau nuo socialinių paslaugų, švietimo ar sveikatos priežiūros įstaigų – mažose gyvenvietėse ar nedidelėse savivaldybėse.

Susitikimuose pristatomos Lietuvoje dar palyginti naujos bendruomeninės socialinės paslaugos, kurias pradėta teikti gavus ES investicijas. Bet paslaugas bendruomenėje kol kas gauna tik 21 procentas neįgaliųjų, nors Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos 19 straipsnis „Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę“ numato, kad asmenims, turintiems negalią, reikėtų suteikti galimybę gauti asmeninę pagalbą pagal savo poreikius.

Asmeninio asistento paslaugų poreikis Lietuvoje labai didelis. Vadovaujantis 2014 metų vasario 14 dieną pasirašytu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-83 „Dėl perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“ asmeninio asistento pagalbos teikimo įgyvendinimą koordinuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Pertvarką įgyvendina:

- Švietimo ir mokslo ministerija;
- Kultūros ministerija;
- Sveikatos apsaugos ministerija;
- Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie SADM;
- Neįgaliųjų reikalų departamentas prie SADM;
- Lietuvos savivaldybių asociacija;

- Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie SADM;
- vietos savivaldybės;
- nevyriausybines organizacijas.

Šiuo metu asmeninio asistento paslaugas numatoma teikti Kauno ir Šiaulių regionuose, iš viso 50-čiai neįgaliųjų asmenų. Tai bandomasis projektas, kuris parodys tolesnius ministerijų veiksmus, poreikio pagrindimą, kokybiško šios paslaugos teikimo galimybes, ir, žinoma, finansavimo mechanizmą.

Pertvarkos programos kontekste jau yra teikiama ir laikinojo atokvėpio paslauga. Ją gauna Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Alytaus, Utenos, Tauragės ir Marijampolės regiono šeimos, auginančios sutrikusio intelekto vaikus. „Šios paslaugos būtinumą Lietuvoje teko įrodinėti dešimt metų, gerąją Islandijos praktiką šioje srityje propaguoti penkerius metus, kol galiausiai Lietuvos neįgaliųjų šeimos sulaukė šio atokvėpio“, – tvirtina D. Migaliova.

Susitikimuose kyla daug diskusijų dėl įtraukiojo specialiųjų poreikių vaikų ugdymo bendrojo lavinimo įstaigose būtinybės, keliamos į viešumą problemos, su kuriomis susiduria neįgaliųjų vaikų tėvai, baimingai žvelgiantys į šią pertvarkos priemonę. „Mokymas namuose skirtas 400 mokyklinio amžiaus vaikų. Daugelis iš jų turi proto negalią. Negalia – ne indikacija skirti mokymą namuose. Tai – Lietuvos gėda“, – pabrėžia „Vilties“ bendrijos vadovė.

Lietuvoje šiuo metu veikia 47-ios specialiosios mokyklos-daugiafunkciniai ugdymo centrai, kuriuose ugdoma 3719 vaikų. Švietimo ir mokslo ministerija pagal Valstybės švietimo strategiją 2013–2022 metams įsipareigojo siektino rezultato: iki 2020 metų išskaidyti 75 procentus specialiųjų mokyklų. Labai gražiai skamba šie tvirti įsipareigojimai. Tačiau visuomenė piktinasi ir prieštarausia retoriškai klausdama: „Kas laukia mūsų vaikų?“ Sutrikę neįgaliųjų vaikų tėvai nenori tikėti, kad bendrojo ugdymo mokyklose bus tinkamai parengti specialistai, kurie žinos, kaip elgtis, kaip mokyti specialiųjų poreikių vaiką. O kaip ir kada jam bus pritaikyta mokyklos aplinka? Ar bus suteikta galimybė į lygiateisį kokybišką švietimą?

D. Migaliova drąsina tėvus, pataria nebijoti naujovių, naujų iššūkių, galimybių, juk, prof. Jono Ruškaus teigimu, tie 4000 Lietuvos mokinių, kurie atskirti nuo bendravimo su bendraamžiais, nuo socializacijos, savišaukos bendruomenėje, patiria diskriminaciją, pažeidžiamos jų žmogaus teisės. Juk turi ateiti laikas, kai neįgaliųjų tėvams nereiks kovoti dėl savo vaikų, reikalauti, bėgioti su raštais iš įvairių institucijų, įrodinėti, „išmušinėti“ jiems tinkamo ugdymo galimybių...

Mieli susitikimų dalyviai, žurnalo „Viltis“ skaitytojai, neįgaliųjų organizacijų nariai, kviečiame Jus dalyvauti piešinių konkurse „Noriu gyventi oriai“ ir nepraleisti progos laimėti puikių prizų!

Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“, vykdydama projektą „Europos Sąjungos investicijų vaidmuo gerinant sutrikusio intelekto asmenų ir jų artimųjų gyvenimo kokybę“, organizuoja kūrybines dirbtuves „Noriu gyventi oriai“, kurių metu neįgalieji, padedami savanorių ar asistentų, galės piešti. Piešiniai turės atspindėti šias temas: savarankišką gyvenimą, naujo tipo paslaugas: asmeninio asistento pagalbą, atokvėpio paslaugą, atvejo vadybos paslaugą, įtraukijį ugdymą ir pan. Asmeninis asistentas turėtų neįgaliajam suprantama kalba paaiškinti, kokios naujos jam prieinamos paslaugos atsirado dėl Europos Sąjungos investicijų, ir padėti apsispręsti, kokios pagalbos jam reikia. Galbūt asistento, kuris palydėtų jį į kiną ar darbą? O galbūt jis norėtų mokytis kartu su bendraamžiais bendrojo ugdymo įstaigoje, profesinėje mokykloje ir pan.? Panašūs lūkesčiai ir turėtų atsispindėti piešinyje. Dalyvauti konkurse gali neįgalūs suaugusieji ir vaikai iš visos Lietuvos. Darbui reikalingomis priemonėmis dalyvius aprūpinsime mes.

Ką reikia daryti?

- Atsiųsti el.paštu jurgita.iksc@viltis.lt informaciją, kiek neįgaliųjų ir asmeninių asistentų ar savanorių planuoja dalyvauti konkurse. Iš vienos savivaldybės gali dalyvauti ne daugiau kaip 5 komandos (komandą sudaro neįgalusis ir asmeninis asistentas ar savanoris. Viena komanda gali pateikti vieną piešinį).
- Asmeninių asistentų prašysime pasirašyti savanoriškos veiklos sutartį. Asmeniniais asistentais gali būti centruose dirbantys

specialistai, šeimos nariai, draugai ir pan. Sutartis (užpildytas, su nuskenuotais parašais) taip pat reikės atsiųsti nurodytu adresu.

- Nurodyti, kokių priemonių (dažų, pieštukų, popieriaus ar pan.) jums reikės. Visas reikiamas priemonės mes atsiųsime **nurodytu jūsų vietiniu adresu**.
- Nupiešti piešinį reikėtų vos gavus reikiamas priemonės iki šių metų rugpjūčio 30 dienos. Nedelskite, priemonių pristatymui reikia laiko.
- Atsiųsti mums piešinius adresu Kareivių g. 2c, Vilnius, „Vilties“ bendrijai.
- Rugsėjo 24 dieną bus skelbiami nugalėtojai. Iš dešimties regionų (šešiasdešimties savivaldybių) atrinksime 10 pačių originaliausių, gražiausių ir labiausiai temą atitinkančių piešinių. Nugalėtojų laukia nuostabūs prizai!

Nugalėtojų piešiniai bus panaudoti 5 minučių trukmės vaizdo klipo kūrimui, kuriame pristatysime naujo tipo paslaugas neįgaliesiems ir jų artimiesiems, aptarsime jų poreikį. Taip pat formuosime teigiamas visuomenės nuostatas į specialiųjų poreikių žmones, kuriems reikia pagalbos judėjimo, bendravimo, mokymosi, savitvarkos, socializacijos srityse, kad jie galėtų visuomenėje ir savo gyvenime jaustis patogiai ir būti tokie pat svarbūs kaip ir visi kiti visuomenės nariai. Vaizdo klipas bus platinamas internetinėse savivaldybių svetainėse, „Vilties“ bendrijos tinklalapyje, socialiniuose tinklalapiuose ir pan. Dėl išsamesnės informacijos ir klausimų prašome kreiptis tel. **867213179** arba rašyti el.paštu jurgita.iksc@viltis.lt

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ POREIKIS

BENDRIJA „VILTIS“ ĮGYVENDINA NAUJĄ PROJEKTĄ.

ŠIS PROJEKTAS SKIRTAS NEĮGALIESIEMS IR JŲ ŠEIMOMS.

KAD JIE GAUTŲ DAUGIAU REIKALINGŲ PASLAUGŲ.

PROJEKTO METU NEĮGALIEJI SUŽINOS APIE EUROPOS SĄJUNGOS PAGALBĄ.

INFORMACIJA JIEMS BUS PATEIKTA LENGVAI SUPRANTAMA KALBA.

ĮVAIRIUOSE LIETUVOS MIESTUOSE VYKS RENGINIAI.

RENGINIŲ BUS DEŠIMT.

JUOSE „VILTIES“ BENDRIJA PRISTATYS NAUJAS PASLAUGAS NEĮGALIESIEMS.

NAUJŲ PASLAUGŲ TEIKIMĄ SKATINA EUROPOS SĄJUNGA.

NEĮGALIEJI GALĖS SPRĘSTI, KOKIŲ PASLAUGŲ JIEMS LABIAUSIAI REIKIA.

ASISTENTAI PADĖS NEĮGALIESIEMS NUPIEŠTI ŠIAS PASLAUGAS.

RUDENĮ ĮVYKS PIEŠINIŲ KONKURSAS.

PIEŠINIŲ KONKURSO PAVADINIMAS „NORIU GYVENTI ORIAI“.

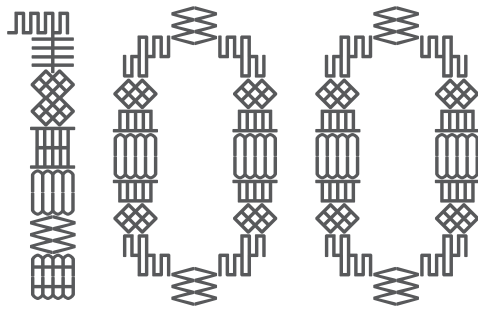
GYVENTI ORIAI REIŠKIA JAUSTI SAVO VERTĘ.

GYVENTI TAIP KAIP TU NORI. KAIP TAU GERAI.

KVIEČIAME NEĮGALIUOSIUS DALYVAUTI KONKURSE.

KONKURO NUGALĖTOJŲ LAUKS PUIKŪS PRIZAI.

NEĮGALIŲŲ ASISTENTAI RAS MŪSŲ ŽURNALE DALYVAVIMO SĄLYGAS.

Atkurtai Lietuvai

VILTINGI LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠIMTMEČIO METAI

Šie metai – Lietuvos nepriklausomybės šimtmečio metai. Visa Lietuva skyrė ir tebeskiria šiai svarbiai datai įvairius renginius. Vilniaus „Vilties“ specialiojoje mokykloje-daugiafunkciniame centre šių ypatingų metų pradžioje buvo parengtas projektas-planas Lietuvos Nepriklausomybės šimtmečiui pažymėti. Įvairios veiklos, darbai, renginiai, akcijos suvienijo mokyklos bendruomenės pastangas prasmingai švęsti...

„LIETUVA BRANGI“

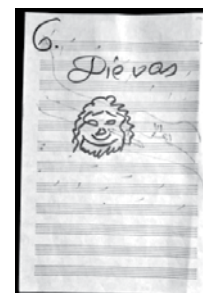
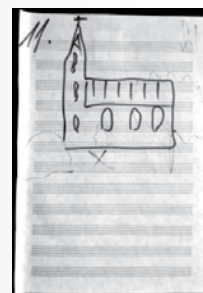
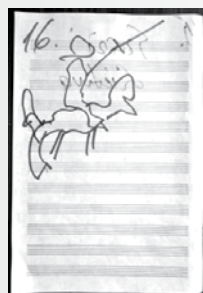
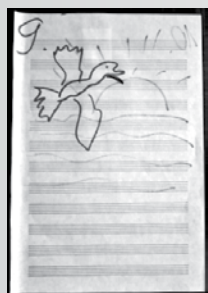
Socialinių įgūdžių klasės projektinė veikla „Lietuva brangi“ buvo įtraukta į 2017–2018 mokslo metų II pusmečio ugdymo programą. O viskas prasidėjo nuo puikios idėjos, kurią 2018 metų sausį pasiūlė muzikos mokytojas R. Brūzga. Jis iškėlė mintį iliustruoti dainą „Lietuva brangi“ piešiniais per dorinio ugdymo ir bendravimo ugdymo pamokas.

Socialinių įgūdžių klasės mokytojas M. Strolia su muzikos mokytojo idėja supažindino visus klasės mokinius. Mokiniai, klausydami M. Vitulskio atliekamos dainos „Lietuva brangi“, bandė eskizuoti pirmą dainos posmelį, jį jungti su Maironio eilėraščio tekstu.

Klasės pedagogai suprato, kad gera idėja – aiškaus tikslo iškėlimo pagrindas. Mums buvo svarbu žaisti ir dalytis idėjomis („Minčių lietus“), remtis intuicija („jaučiu-jaučiame, kad mums bus įdomu“), stebėtis ir kelti klausimus („mums įdomu, nes išskyla daug klausimų“), toleruoti neapibrėžtumo būseną („nežinome, todėl bus įdomu sužinoti“), šių laikų pavyzdžiais (Maironio „Lietuva brangi“ – šimtmečio daina) motyvuoti mokinius. Mes, mokytojai ir mokiniai, supratome, kad tikrai galime sukurti knygą ir dainyną pagal Maironio eilėraščių „Lietuva brangi“ ir taip prisidėti prie šimtmečio renginių visoje Lietuvoje.

Taigi netrukus užvirė rimtas, bet kartu ir labai patrauklus kūrybinis darbas įvairių veiklų (ikipamokinio užimtumo ir popietinės veiklos, komunikacinės veiklos, meninės veiklos ir t. t.) metu. Mokiniai labai susidomėję vartė ir analizavo įvairius fotografijų albumus apie Lietuvą (K. Fedirka „Fotoskrydis“, M. Jovaiša „Neregėta Lietuva“).

Socialinių įgūdžių mokiniams taip pat labai patiko kartu klausantis muzikos, piešiant susipažinti su Lietuvos valstybingumo ir religiniais simboliais – Vyčiu, trispalve, Dievu.

Socialinių įgūdžių klasės projektinė veikla „Lietuva brangi“ tapo vaizdo ir teksto jungtimi, todėl klasės pedagogų komandai buvo labai svarbu, suvienijus pastangas su individualių pratybių mokytojais, padėti mokiniams skaityti žodžius tekste, juos sudėti ar užrašyti, tai pat įvairiais būdais derinti prie atitinkamo vaizdo.

Svarbu pabrėžti, kad ilgalaikė projektinė veikla padėjo mokiniams atsiskleisti: jie patys išmoko komponuoti, sudėti parengtas iliustracijas į knygą, numeruoti puslapius, surasti tekste ir ištaisyti savo padarytas klaidas.

Kurdami knygą mokiniai ir mokytojai stengėsi neapsiriboti klasės erdve, bet supažindinti su įvairių veiklų metu pasiektais rezultatais visą mokyklą. Mums buvo svarbu peržengti vadovėlio, klasės „ribas“, kurti ir plėsti pažinimo erdves per Lietuvos istoriją ir peizažus.

Projektinės veiklos rezultatų sklaida vyko ne tik eksponuojant piešinius klasės ir mokyklos erdvėse, bet ir pristatant pradinis knygos kontūrus ar jau paruoštą knygą ir dainyną visai mokyklos bendruomenei įvairių renginių (ypač Sausio 13-osios, Vasario 16-osios, Kovo 11-osios) metu.

Taip pat mokiniai kartu su mokytojais dekoravo ir aplikavo specialias dėžutes, skirtas knygų ir dainynų įpakavimui, tautiškomis spalvomis papuoštus knygų skirtukus, kurie taip pat buvo pritaikyti praktiškam knygų ir dainynų naudojimui įvairių renginių metu.

Projektinės veiklos rezultatai pranoko visus klasės pedagogų lūkesčius. Mokiniai ne tik įgijo įvairių įgūdžių, bet ir suprato, kaip kuriama knyga. Klasės mokytojai Marius Strolia ir Gintarė Rapauskaitė projektinę veiklą ir jos rezultatus pristatė Vilniaus „Atžalyno“ mokykloje-darželyje organizuotoje konferencijoje „Pagalba vaikui ar mokiniui“. O mūsų mokyklos mokytojas Woldemaras Razumowskis išvertė eilėraščių „Lietuva brangi“ į lenkų kalbą ir knygą su šiuo tekstu mes padovanojome Balstogės specialiajai mokyklai, su kuria bendradarbiaujame.

Rašydamas šį tekstą sužinojau, kad mūsų klasės mokinės Marijos Bukinos sukurta iliustracija šiai knygai pelnė jai **piešinių konkurso „Lietuvos vaikų balsas“, kurį organizavo M. Riomerio universitetas, laureatės vardą.**

MARIUS STROLIA
mokytojas

Projektinės veiklos „Lietuva brangi“ stendas socialinių įgūdžių klasėje

ATKURTAI LIETUVAI – 100 SVEIKINIMO ATVIRUKŲ

Įvairių klasių mokiniai piešė, tapė ir aplikavo atvirukus. Paskui surengėme gražią atvirukų parodą mokyklos koridoriuje. Taip pat nudžiuginome jais aplinkinių įstaigų (picerijos, kirpyklos, statybinių medžiagų parduotuvės, gėlių, zoo prekių parduotuvių, poros kepyklėlių, darželių) darbuotojus, praeivius, gatvių darbininkus: patys įteikėme jiems atvirukus, skaitydami ar sakydami gražius žodžius, skirtus jiems ir visai Lietuvai.

Mums – mokytojams ir mokiniams – labai patiko ši įdomi dinamiška atvira veikla. Minėta akcija padėjo mokiniams pažinti nematytas erdves ir juose esančius daiktus, susipažinti su įvairiais įdomiais žmonėmis. Dailės būrelio mokytoja Dalia Klimavičiūtė, kartu su būrelio lankytojais paruošė parodą „Žvilgsnis į Lietuvos nepriklausomybės 100-metį“, kuri mus nukėlė į Lietuvos istorijos vingius...

MARIUS STROLIA
mokytojas

PROJEKTAS „VĒLIAVA LIETUVOS 100-MEČIUI“

Atsiliepdami į Lietuvos Prezidentės Dalios Grybauskaitės kvietimą kūrybingai ir prasmingai švęsti jubiliejinę 100-ąją Valstybės atkūrimo dieną, prisijungti prie akcijos „Vasario 16-ąją švęsk linksmai ir išradingai“, kartu su socialinių įgūdžių lavinimo klasių moksleiviais sumanėme pristatyti projektą „Vėliava Lietuvos 100-mečiui“. Pasirinkome „druskinukų“ techniką, kuri puikiai tiko skirtingus gebėjimus turintiems mokiniams: vieni minkė „druskinukų“ masę, kiti formavo žmogaus, medžio ir širdelių figūreles. Tuo pačiu per šias specialiųjų veiklų pamokas gilinome žinias apie Lietuvos istoriją ir trispalvę. Pagamintas figūreles išdžiovinome ir dažėme geltona, žalia ir raudona spalvomis. Su II–III socialinių įgūdžių klasės merginomis spalvotomis „druskinukų“ figūrėlėmis dekoravome tinklo juostą ir sukūrėme improvizuotą Lietuvos trispalvę. Pasitikdami iškilų Vasario 16-osios šventę savo kūrybinėmis improvizacijomis papuošėme mokyklos bendrąsias erdves, tad savo darbo rezultatais galėjome pasidžiaugti kartu su mokyklos draugais ir svečiais.

Dar vienas bendras projektas, skirtas Lietuvos 100-mečiui, kurį įgyvendino mokiniai specialiųjų veiklų metu – „Mokyklos langų puošyba tautiškumą atspindinčiais simboliais“. Džiaugėmės, kad kiekviena klasė ir kiti mokyklos bendruomenės nariai prisidėjo prie šio projekto ir medžio šakelėmis, geltonos, žalios ir raudonos spalvų paukšteliais papuošė savo klasių langus.

Didžiuojamės, kad visi kartu sugebėjome mokyklos aplinką padaryti įdomesne, puošnesne ir džiaugsmingesne.

GIEDRA LUKOŠEVIČIENĖ
mokytoja

O birželio 13 dieną mūsų mokykloje vyko tradicinė „Didelė stora lietuviškų šeimų šventė“, šiuokart tai pat skirta Lietuvos nepriklausomybės šimtmečiui paminėti. Taigi mūsų mokykla tebealsuoja meile Lietuvai, kiekvienas ją sveikina savo darbu, žodžiu... širdimi.

Tad dar sykių su Gimtadieniu, Lietuva!!!

RASA ULEVIČIŪTĖ
mokytoja

NEĮGALIEJI NORI IR TURI ŽINOTI!

Praėjusiame žurnalo numeryje pristatėme Jums, mieli skaitytojai, asociaciją Lietuvos neįgaliųjų forumas, kuriai priklauso ir „Viltis“ bendrija. O antrajame numeryje apžvelgsime šios organizacijos pastangas siekti informacijos prieinamumo visų negalių žmonėms.

Lietuvos neįgaliųjų forumas siekia, kad viešojo sektoriaus interneto svetainės būtų pritaikytos visų negalių žmonėms. Daugelį metų fizinė aplinka buvo kuriama neatsižvelgiant į žmonių su negalia poreikius. Todėl šiandien turime daugybę viešųjų erdvių, kurios riboja dalies mūsų visuomenės galimybes gyventi savarankiškai.

Atsiradus internetui informacija ir paslaugos ėmė keltis į skaitmeninę erdvę. Tai suteikė daug vilčių žmonėms su negalia, tačiau netruko paaiškėti, kad neapgalvotai kuriamos interneto svetainės pilnos žmonių su negalia neįveikiamų kliūčių.

Reaguodamas į dar vieną žmonių su negalia diskriminacijos sritį 2016 metais Europos Sąjungos Parlamentas priėmė direktyvą dėl viešojo sektoriaus interneto svetainių ir mobiliųjų programėlių pritaikymo neįgaliesiems. Šis teisės aktas įpareigoja Europos Sąjungos šalis nares, tarp jų ir Lietuvą, pritaikyti visas iš valstybinių lėšų kuriamas ir išlaikomas interneto svetaines. Direktyva apima nacionalinių valdžios įstaigų, savivaldybių, taip pat sveikatos ir kitų visuomeninių įstaigų interneto svetaines ir mobiliąsias programėles. Visos interneto svetainės turi būti pritaikytos iki 2020 metų, o mobiliosios programėlės – iki 2021 metų.

Nors direktyva yra įpareigojantis teisės aktas, tam tikros sritys paliekamos kiekvienos šalies narės atsakomybei. Lietuvos neįgaliųjų forumas siekia, kad Lietuva neapsiribotų minimaliais direktyvoje nustatytais pritaikymo standartais ir numatytais realias sankcijas institucijoms, kurios neatitiks nustatytų reikalavimų.

Direktyva neapima lengvai suprantamos ir gestų kalbos. Lietuvos neįgaliųjų forumas atliko įvairių negalios grupių apklausą, kad išsiaiškintų pagrindines naudojimosi internetu kliūti ir poreikius. Paaikškėjo, kad turintiesiems intelekto ne-

galią, taip pat kurtiesiems ir vyresnio amžiaus žmonėms reikia pateikti informaciją lengvai suprantama kalba. Direktyva šio pritaikymo lygio nenumato. Gestų kalba taip pat yra aukštesnio nei direktyvos lygio reikalavimas.

Vadovaujantis Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija, žmonės su negalia, tarp jų su intelekto ir klausos, yra lygiaverčiai piliečiai, todėl Lietuvos neįgaliųjų forumas laikosi pozicijos, kad tam tikras viešojo sektoriaus interneto svetainių turinys turi būti pritaikytas aukštesniu nei direktyvoje numatoma lygiu. Apklausos parodė, kad tai turėtų būti nekintanti arba ilgalaikė informacija apie paslaugas ir pareigas, susijusias su žmonėmis, turinčiais negalią. Bendradarbiaudami su Susisiekimo ministerija, kuri yra atsakinga už Direktyvos įgyvendinimą Lietuvoje, sieksime, kad būtų atsižvelgta į šiuos žmonių su negalia poreikius.

Direktyva neapima švietimo ir sveikatos sektorių, taip pat privačių organizacijų. Europos neįgaliųjų organizacijoms nepavyko išsiderėti, kad Direktyva būtų taikoma visoms institucijoms, teikiančioms visuomenines paslaugas. Pavyzdžiui, dokumente rašoma, kad Direktyva turėtų būti taikoma švietimo ir sveikatos paslaugų sektoriams, tačiau tai nėra įpareigojanti nuostata. Norėdamos, kad šie sektoriai būtų įtraukti perkeliant Direktyvos nuostatas į nacionalinius teisės aktus, Lietuvos žmoniai su negalia organizacijos turi to reikalauti.

Lietuvos neįgaliųjų forumas, kaip ir Europos neįgaliųjų forumas, jungiantis visos Europos Sąjungos negalios organizacijas, laikosi pozicijos, kad informacijos pritaikymo reikalavimas turi galioti ir privačiam sektoriui, kai valstybė iš jo perka visuomenines paslaugas. Pavyzdžiui, vandens, dujų, transporto, pašto ir panašiai.

Kas kontroliuos ir kokios bus sankcijos? Kiekviena šalis sprendžia, kokia institucija bus atsakinga už Direktyvos įgyvendinimą ir stebėseną. Lietuvoje, kaip minėta anksčiau, Direktyvos įgyvendinimas patikėtas Susisiekimo ministerijai, o stebėseną – šiai ministerijai pavaldžiam Informacinės visuomenės plėtros komitetui. Lietuvos neįgaliųjų forumas laikosi pozicijos, kad stebėseną turi atlikti nepriklausoma organizacija. Jei tai nebus atsižvelgta, neįgaliųjų organizacijos reikalauja, kad į stebėsenos procesą būtų įtraukti nepriklausomi ekspertai ir žmonių su negalia atstovai. Direktyvos įgyvendinimo sėkmė priklausys ir nuo sankcijų, kurios grės tarptautinių reikalavimų nesilaikančioms įstaigoms, tačiau kokios baudos yra planuojamos – kol kas nežinoma.

Lietuvos neįgaliųjų forumas rengia gaires viešosios informacijos rengėjams. Lietuvos neįgaliųjų forumo ekspertai drauge su partneriais iš Lietuvos aklyjų ir silpnaregių sąjungos ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos šiuo metu rengia interneto svetainių pritaikymo gaires viešosios informacijos rengėjams. Leidinio tikslas – supažindinti su esminiais interneto pritaikymo principais ir metodais, pristatyti interneto vartotojų įvairovę ir jų poreikius skaitmeninėje erdvėje. Gairės turėtų būti praktinis vadovas kiekvienos organizacijos komunikacijos specialistams, prižiūrintiems interneto svetainių turinį.

Gairės rengiamos įgyvendinant projektą „Pokyti versle, viešajame sektoriuje, visuomenėje – nauji standartai diskriminacijos mažinimui“ (Nr. 07. 3. 4-ESFA-V-426-01-0001). Projektą įgyvendina Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba drauge su partneriais.

SIMONA AGINSKAITĖ

Lietuvos neįgaliųjų forumo komunikacijos projektų vadovė

PSICHOLOGINĖ PAGALBA: MITAI IR FAKTAI

Žmonių gyvenimas primena kelią. Tik vieniems jis duotas tiesesnis ir platesnis, o kitiems lemta patirti įvairių sunkumų, kuriuos daug paprasčiau nugalėti laiku kreipusis pagalbos.

Sunkumai neišvengiamai turi įtakos mūsų savijautai ir elgesiui, nes jeigu jų iškyla vienoje gyvenimo srityje, tai daugiau ar mažiau nukenčia ir kitos. Kartais įveikti juos patiems ar padedant artimiesiems pasirodo per sunku ar net neįmanoma. Todėl pasijuntame sukręsti, pasimete, atsidūrę aklavietėje. Kaip tik tokiais atvejais, kai sunkiai sekasi susivokti savyje ir savo gyvenime, kai susiduriame su savo ar artimųjų liga ar negalia, labai praverčia žvilgsnis iš šalies. O jį gali pasiūlyti psichologas.

Specialistai kalbėdami apie pagalbą ypač pabrėžia, kad kuo anksčiau ji suteikiama, tuo geresni būna rezultatai, kitaip psichologinės problemos gali sukelti psichosomatinių negalavimų. Bet dažnai laiku kreiptis kvalifikuotos pagalbos trukdo mūsų visuomenėje vis dar gajai baimė, kylanti dėl klaidingo psichologo vaidmens supratimo. Todėl norėtusi trumpai aptarti ir pamėginti paneigti šiuos plačiai paplitusius mitus:

- jeigu kreipsiuos pagalbos, mane palaikys psichikos ligoniu – nieko panašaus, psichologas konsultuoja psichiškai sveiką žmogų. Tik sutrikusį, išgyvenantį sudėtingą gyvenimo periodą arba neapsisprendžiantį dėl svarbaus sprendimo;
- psichologas kaip magas gali perskaityti mano mintis – nereikia baimintis, jis tikrai neturi antgamtinių galių ir žmogaus kiaurai nepermato;
- konsultavimas yra savotiška greitoji pagalba, už kurią visiškai atsakingas psichologas – nereikėtų visos atsakomybės už konsultavimo sėkmę perkelti psichologui, nes jį priklauso nuo specialisto ir kliento bendradarbiavimo.

Psichologo darbo pobūdis

Kiekvienas psichologas veiklą planuoja individualiai. Tai priklauso nuo jo darbo metodų, kliento amžiaus, problemos ir būsenos. Vienas svarbiausių dalykų psichologo darbe – santykis su klientu. Reikia, kad jis jaustųsi saugus, atskleisėtų savo mintis, išreikštų jausmus,

dalytųsi tuo, kas jam svarbu. Konsultacijų trukmė ir dažnumas priklauso nuo kliento situacijos. Per pirmuosius susitikimus aptariama esama padėtis ir sunkumų pobūdis, susitariama, kaip bus dirbama toliau, kiek reikės susitikimų. Konsultavimo trukmė gali būti įvairi: nuo keleto savaitių iki metų ir ilgesnė.

Konfidencialumas

Visa tai, kas vyksta psichologo kabinete, yra konfidencialu. Kitaip tariant, psichologas niekam neatskleidžia to, ką per konsultaciją išgirsta ar pamato. Tačiau su suinteresuotais asmenimis kalbama apie vykstančius procesus: su kokiais sunkumais susiduriama, kas svarbaus pastebėta, į ką reikėtų atkreipti dėmesį ir pan. Gavęs kliento sutikimą, psichologas suinteresuotiems asmenims gali atskleisti ir konkretų darbo su klientu turinį. Tačiau jei klientui grėsią pavojus: iš aplinkinių (kitų vaikų ar suaugusiųjų), savižudybės rizika ir t. t., psichologas, nepaisydamas jo nuomonės, visada privalo apie tai pranešti suinteresuotiems asmenims (jei reikia ir atitinkamoms institucijoms).

Keletas ryškesnių požymių, kai gali prireikti psichologo pagalbos

- elgesio ir emocinės problemos (impulsyvumas, agresijos protrūkiai);
- nuotaikos sutrikimai (depresiškumas, perdėtas jautrumas, itin dažna nuotaikų kaita);
- miego sutrikimai (nemiga ar mieguistumas, košmarai);
- valgymo sutrikimai (nuolatinis persivalgyimas arba atsisakymas valgyti);
- dažni fiziniai negalavimai (pvz.: pilvo, galvos ir įvairūs kiti skausmai), nors nėra jokių fiziologinių priežasčių;
- bendravimo sunkumai;
- sunkumai visuomeniniame gyvenime (netikėti bendravimo pokyčiai, tokie kaip uždarumas, vengimas bendrauti; netikėti prarastas domėjimasis dalykais, kurie anksčiau buvo įdomūs);
- reikšmingi gyvenimo įvykiai (šeimos nario, draugo ar gyvūno mirtis, tėvų skyrybos ar persikraustymas; trauma; rimta šeimos nario ar paties kliento liga).

Psichologinė kelionė gali būti nelengva, paini, kupina iššūkių. Tačiau išdrįsę keliauti, atveriamė duris naujiems jausmams, patirtims, atradimams ir pokyčiams.

RIMANTĖ GEDRIMIENĖ
Psichologė

Baigiantis pavasariui Druskininkų jaunimo užimtumo centre įvyko „Druskininkų vilties“ bendrijos renginys, skirtas mamos ir šeimos dienai paminėti. Šventės aprangos kodas šiais ypatingais Lietuvai metais buvo tautinis drabužis arba lietuviškas akcentas.

ŠEIMA PRASIDEDA NUO MAMOS

Šventės vedėjos sveikindamos šeimas sakė, kad šeima yra labai svarbi kiekvienam žmogui. Todėl ją reikia branginti, tausoti ir saugoti. O dar pabrėžė, jog šioje šeimos šventėje didžiausio dėmesio vis dėlto sulauks mamos, nes juk šeima prasideda nuo mamos. Mama – lyg pats brangiausias deimantas, švytintis žmogui jo gyvenimo kelyje.

Šventėje dalyvavo daug svečių. Nuoširdžiausių sveikinimų ir dovanų nepašykštėjo Druskininkų savivaldybės socialinės paramos skyriaus atstovės Bronė Petrikienė ir Edita Grigienė. Prie sveikinimų prisidėjo geras viltiečių bičiulis – Druskininkų neįgaliųjų draugijos pirmininkas Raimundas Tenenis. O Jaskonių ir Naujasodės kaimų bendruomenės atstovai ne tik pasveikino visus su gražia švente, bet ir įteikė viltiečiams rožės krūmą. Tarybos narė Laura Gardziulevičienė priminė, jog dienos užimtumo centro darbuotojos yra ne tik savo vaikų, bet ir visų viltiečių mamos. Taip pat padėjo joms už rūpestį, atsidavimą, supratimą.

Šventės staigmena tapo mūsų bendrijos teatro grupės muzikinis spektaklis „Mums Lietuvoje gera“. Pagrindiniai jo veikėjai – kuklios lietuviškos šeimos nariai. Šeimoje vis dar svarų žodį turi močiutė, kuri nuolat moko anūkes įvairių darbų, bara už tinginiavimą. Vis kliūva net ir merginų mamai. Ji sulaukia priekaištų, jog blogai auklėja dukras, nemoko amato. Jų visas pulkas, o dar nė viena netekėjusi.

Bet staiga į kiemą atjoja jaunas bernelis, kuris ieško sau žmonos. Pririšęs žirgą dairosi, kokia čia tvarka ūkyje. Žirgas pamuisto galvelę ir išmindžioja rūteles. Iš viso būrio tik viena mergina išbėga rūtelių gailėti. Tad bernelis ilgai nelaukęs pasiūlo jai ne tik savo ranką, širdį, bet ir aukso žiedelį. Tačiau mergina nepriima žiedelio. Laimei, viską sutvarko močiutė ir mama. Tad bernelis pasisodina mergelę ant juodbėrio žirgelio ir išsiveža. Tik kraičio nepajėgia pakelti, tad pasižada grįžti ir išsivežti vežimu.

Po spektaklio visoms mamoms nuskambėjo daina „Tu numegzk man, mama, kelią“, jos buvo apdovanotos gėlėmis. Viltiečiai turi dar vieną gražią tradiciją – pasodinti šios šventės proga gelę. Šiais metais tai padarė bendruomenės atstovė Aldona ir kiemą papuošė rožė.

Grojant Jaskonių ir Naujasodės kaimų kapelai „Malūnėlis“ šokome, dainavome, o vėliau įspūdžiais dalijomės prie kuklaus vaišių stalo.

LORETA SADAUSKIENĖ

Bendrijos „Druskininkų viltis“ pirmininkė

PARTNERYSTĖ ATVERIA DURIS MOKYTOJŲ MOKYMUISI

Kasmet balandžio 2-ąją minima Pasaulinė autizmo supratimo diena ypač prasminga Kauno Prano Daunio ugdymo centrui, nes jame ugdomi vaikai, turintys autizmo spektro sutrikimą. Smalsumas ir siekis užtikrinti kokybiškas ugdymo paslaugas šį centrą lankantiems vaikams paskatino jo vadovus ir specialistus ieškoti bendradarbiavimo partnerių kitose šalyse. Taip centro akiratyje atsirado kaimyninė Lenkija ir užsimezgė naudingas bendradarbiavimas.

Lenkijoje valstybės požiūris į vaikų, turinčių autizmo spektro sutrikimą, ugdymą yra labai pažangus, didelė finansinė parama skiriama ši sutrikimą turinčių vaikų ugdymui valstybinėse, privačiose ir pusiau privačiose įstaigose. Lenkijos Balstogės miesto autizmo draugija ir Balstogės technikos universitetas tapo pagrindiniais projekto „Autism PL-LT platform supporting services“ partneriais. Šį projektą finansavo Europos regioninės plėtros fondas „Interreg Lietuva – Polska“. Projekto tikslas – stiprinti tarpvalstybinį institucijų bendradarbiavimą, gerinti paslaugų, skirtų žmonėms, turintiems autizmo spektro sutrikimą, ir jų šeimoms, kokybę per organizaciją, teikiančią pagalbą šiems žmonėms, tarpusavio ryšius, keitimąsi žiniomis ir gerąja patirtimi.

Smalsauti pradėjome 2018 metų balandžio 5-8 dienomis, kai mūsų centro penkiolikos mokytojų ir specialistų grupė dalyvavo tarptautiniuose keturių dienų mokymuose Lenkijos Balstogės miesto autizmo draugijoje. Per šiuos mokymus susipažinome su kaimyninės šalies švietimo sistema, moky-

tojų darbo ypatumais, patobulinome kvalifikaciją ir profesines kompetencijas darbo su vaikais, turinčiais autizmo spektro sutrikimą, ugdymo srityje. Mokymuose dalyvavusios mūsų centro direktorės Raimondos Juknevičienės nuomone, plėsti akiratį, susipažinti su kitos šalies ugdymo kultūra, požiūriu, pasitikrinti ir įvertinti savo gebėjimus kitoje aplinkoje yra labai svarbu. Naujai pažvelgti į savo vertybes ir nuostatas labai naudinga net ir didelę profesinę patirtį turintiems mokytojams.

Vieną mokymų dieną praleidome Lenkijos nacionalinės autizmo draugijos Balstogės filiale. Čia įsteigta ugdymo įstaiga, kurioje teikiamos formaliojo ir neformaliojo ugdymo, taip pat autizmo diagnostikos paslaugos. Neformaliojo ugdymo užsiėmimus gali lankyti vaikai iš viso miesto. Autizmo draugijoje organizuojami mokymai tėvams, pedagogams, yra pagalbos tėvams grupė. Mes džiaugėmės galimybe stebėti, kaip vyksta ugdymo procesas: įvairios veiklos ir pamokos, tokios kaip socialinių įgūdžių ugdymas, kalbos terapija, gebėjimo sutelkti

dėmesį lavinimas. Vienas iš pagrindinių darbo su vaikais metodų yra TEACCH metodas. O vienas iš svarbiausių šio metodo principų – kuo platesnis vizualiųjų priemonių naudojimas ugdymo procese, pastovus ir nuoseklus darbas su vaiku.

Kitą mokymų dieną lankėmės dar keliose ugdymo įstaigose. Viena iš jų – Specialusis Voldemaro Kikolskio (Waldemara Kikolskio) centras, kuriame ugdomi vaikai su psichine ir fizine negalia, tarp jų ir turintys autizmo spektro sutrikimą. Čia juos ruošia savarankiškam gyvenimui visuomenėje. Mums paliko įspūdį erdvios klasės, kuriose mokosi iki 6 mokinių, atskiros erdvės skirtingo pobūdžio užsiėmimams, pritaikytos konkrečiai ugdymui sričiai atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius, gebėjimus ir pomėgius. Taip pat įrangos ir inventoriaus gausa: meno ir medžio studija, kompiuterių laboratorija, Tomatis terapijos laboratorija, namų studija, sensorinės integracijos, terapijos kambarys, teatro terapija, reabilitacijos skyrius su baseinu, hidromasažu, elektrostimuliacijos, kineziterapijos kabinetais ir kt.

Aplankėme ir privačią mokyklą „BARWA“. Ši ugdymo įstaiga skirta tik vaikams, turintiems autizmo spektro sutrikimą. Mūsų centro specialistai ir pedagogai pastebėjo, kad šioje mokykloje didelis dėmesys skiriamas mokymosi aplinkos vientisumui, visose klasėse pamatėme tokią pat struktūrą ir priemones, kad perkeltas į kitą klasę vaikas neišgyventų didelės sumaišties. Visoje mokykloje vyrauja tos pačios prislopintos spalvos, sienos ir baldai vizualiai sužymėti. Labai didelis dėmesys skiriamas kiekvieno vaiko individualiems poreikiams tenkinti. Tam įrengtos nusiramavimo, individualaus darbo, sensorinės integracijos

kambariai. Individuali darbo vieta pritaikyta konkrečiam vaikui ir turi dienotvarkę. Priemonių išdėstymas turi eiliškumą, parmetą minėta dienotvarkė, kad vaiko dėmesys būtų kuo mažiau blaškomas.

Likusias dienas skyrėme teorinių žinių gilinimui ir kompetencijų kėlimui. Seminarą mums vedė Andžėjus Cvalinskis (Andrzej Cwaliński) – kvalifikuotas specialistas, galintis pasigirti devyniolikos metų terapinio darbo su vaikais, turinčiais autizmo spektro sutrikimą, patirtimi. Dalyvavę mokymuose pedagogai džiaugėsi galimybe tobulinti dalykines kompetencijas, komunikaciją, susipažinti su įvairių mokymų metodų taikymu,

ugdymo aplinkų kūrimu. Naudinga ir įdomu buvo pamatyti, kaip dirba kaimyninės šalies specialistai.

Apie autizmo spektro sutrikimą reikėtų kalbėti ne kartą per metus, minint Pasaulinę autizmo supratimo dieną, o nuolat, nes pagalbos, ugdymo, užimtumo vaikams, turintiems autizmo spektro sutrikimų, ir jų šeimoms reikia kasdien. Taigi patirtis, įgyta Balstogės mieste, pasitarnaus mums įkvėpimo šaltiniu.

AUŠRA GLOBYTĖ

Kauno Prano Daunio ugdymo centro socialinė pedagogė

NEPAMIRŠTAMI MOKYMAI ISLANDIJOJE

Šių metų sausio pradžioje „Vilties“ bendrija gavo kvietimą dalyvauti Atviro proto tinklo (angl. *Open Mind Network*) veikloje. Šis 2017 metais įkurtas tinklas vienija Norvegijos, Suomijos, Islandijos ir Lietuvos atstovus. O viena iš veiklų, kurią spėjome išbandyti ir mes – atstovavimo sau mokymai.

Šiuokart minėti mokymai vyko Islandijos sostinėje Reikjavike gegužės pradžioje. „Vilties“ bendrijai juose atstovavo Saulė Agota Grigaitė ir Meida Burokaitė. Projekto partneriai iš Norvegijos dalijosi savo patirtimi, kaip tinkamai pristatyti save ir imti interviu iš bendraamžių. Šios šalies televizijos kanalo TV BRA, skirto neįgaliesiems, vadovei Camilai Kvalheim kilo mintis mokyti neįgaliuosius televizijos virtuvės paslapčių. Tuo metų ji dar neturėjo nei gerų mikrofonų, nei filmavimo kameros, filmuodavo mobiliuoju telefonu. Bet kelionė į televizijos pasaulį prasidėjo ir sėkmingai tęsiasi iki šiol. Dabar neįgalieji kartu su stipria specialistų komanda veda TV laidas, pasakoja apie savo likimo žmonių kasdieninį gyvenimą ir šventes, kuria filmus. Kiekvienas komandos narys mokomas žurnalistikos, fotografavimo, laidų rengimo pagrindų.

Įspūdžiais apie kelionę į Islandiją su mumis maloniai sutiko pasidalyti Meidos Burokaitės mama Danguolė Burokienė:

„Norėjome padėkoti už nuostabiai praleistą laiką Islandijoje vykusiuose mokymuose. Meidai kelionė labai patiko. Ji susipažino su labai nuoširdžiais dalyviais iš kitų šalių, turėjo galimybę parodyti savo gebėjimus – dainavo parodos atidarymo metu. Ekskursijoje po Islandijos salą pamatė visiškai kitokią gamtą: kalnus, geizerius, krioklius. Didelį įspūdį jai paliko neįgaliųjų gyvenvietė, kur jie kartu su socialiniais darbuotojais užsiima įvairia mėgstama veikla: dir-

ba darže, mezga, audžia, velia, lipdo iš molio. Ši veikla labai prasminga: užaugintos daržovės sunaudojamos, rankdarbiai parduodami, tad neįgalieji jaučiasi reikalingi, prisideda prie gyvenvietės išlaikymo ir turi ką veikti. Šaunu, kad Islandijos vyriausybė juos finansuoja, kad jie turi nemažai rėmėjų. Kavinėje ir parduotuvėje turistai mielai perka jų darbelius, skanauja patiekalų. Tai nuostabu ir labai reikalinga. Labai norėtusi, kad ir Lietuvoje kurtųsi panašios gyvenvietės, kad neįgalūs žmonės turėtų galimybę išmokti amato ir praktiškai panaudoti įgytas žinias.

Labai mus sudomino Norvegijos neįgaliųjų televizijos kanalas TV BRA, kurio sukurti reportažai transliuojami internetinių laidų metu. Televizijos darbuotojai mūsų vaikus mokė kurti laidas, imti ir duoti interviu. Meidai ši veikla labai patiko. Dar susipažinome su Reikjaviko miesto architektūra ir istorija, aplankėme bažnyčios varpinę, pamatėme miestą, vandenyną ir kalnus iš paukščio skrydžio.

Šis projektas labai įdomus ir reikalingas tiek neįgaliesiems, tiek jų tėvams, tiek organizacijoms, besirūpinančiomis neįgaliųjų užimtumu ir integracija. Lietuvai reikia mokytis iš kitų šalių keisti požiūrį į neįgaliųjų galimybes.“

BENDRUOMENINĖS IR INDIVIDUALIZUOTOS PASLAUGOS ŽMONĖMS SU PROTO NEGALIA

Nuo 2017 metų spalio „Vilties“ bendrija vykdo Šiaurės ministrų tarybos finansuojamą projektą „Partnerystės vaidmuo nacionaliniame darniame vystyme“. Projekto metu „Vilties“ bendrijos ir viešosios įstaigos „Vilties akimirka“ darbuotojai susipažino su Suomijos ir Estijos partnerių gerąja patirtimi teikiant paslaugas žmonėms su proto negalia, domėjosi, kaip organizuojamas dienos užimtumas, suaugusių neįgaliųjų savarankiškas gyvenimas padedant socialiniams darbuotojams, asmeninio asistento ir laikinojo atokvėpio paslaugų teikimas. O šių metų balandžio pabaigoje į Lietuvą atvykusios Suomijos paslaugas kuriančio ir teikiančio fondo, kuriam vadovauja neįgaliųjų žmonių tėvai, laikinojo atokvėpio paslaugų specialistės ir „Vilties“ bendrijos atstovai dalijosi patirtimi apie socialines paslaugas negalią turintiems asmenims, jų tėvams ir (ar) globėjams.

Susitikimas vyko Neįgaliųjų reikalų departamente. Mūsų grupę priėmė šio departamento direktorės pavaduotoja Jolanta Šliužienė ir neįgaliųjų, turinčių proto ir (ar) psichikos negalią, ir jų šeimų srities ekspertė Lina Gulbinė.

J. Šliužienė kalbėjo apie bendruomenines ir individualizuotas paslaugas žmonėms su proto negalia ir neįgaliųjų integracijos į visuomenę galimybes įgyvendinant Neįgaliųjų reikalų departamento priemones. Šis departamentas organizuoja neįgaliųjų socialinės integracijos veiklos rezultatų ir Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo stebėseną. Labai svarbus procesas vykstantis Lietuvoje nuo 2014 metų – institucinės globos pertvarka, apimanti perėjimą nuo globos institucijoje prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų vaikams. Pertvarka sudaro 3 pagrindiniai kryptys:

- bendruomeninių paslaugų infrastruktūros plėtra;
- vaikų ir neįgalių asmenų patekimo į institucinę globą prevencija;
- bandomieji socialinės globos įstaigų pertvarkos projektai.

Lina Gulbinė detalai pristatė bandomuosius socialinės globos įstaigų pertvarkos projektus. Vykdamas pertvarką iki 2020 metų numatoma pertvarkyti 27 globos įstaigas ir parengti ne mažiau 400 naujų profesionalių globėjų ir užtikrinti jų veiklą.

Svečiai iš Suomijos pristatė savo organizaciją ir teikiamų paslaugų spektrą neįgaliesiems bei jų tėvams. Jau keletą metų Suomijos vyriausybė rengia svarbias sveikatos ir socialinių paslaugų reformas. Sveikatos priežiūros ir socialinės paslaugos, taip pat valstybinės įdarbinimo tarnybos bus iš vietos valdžios institucijų perduotos regioninėms valdžios institucijoms. Pasitelkus šią reformą, kurią planuojama įgyvendinti 2020 metų sausį, siekiama sumažinti viešuosius išteklius 3 mlrd. EUR iki 2029 metų.

Suomijos paslaugas kuriantis ir teikiantis fondas siūlo neįgaliesiems laikinojo atokvėpio paslaugas, padeda įsigyti butus, steigia grupinio gyvenimo namus. Šio fondo veiklos rezultatai stebina: nuo 1992 metų įgyti 830 butų, 400 iš jų proto negalią turintys asmenys gyvena savarankiškai. 620 šeimų naudojami laikino atokvėpio paslaugomis, kasmet organizuojama 400 plėtros veiklų ir renginių; organizacijos apyvarta siekia 11,5 mln EUR. Viešnios pristatė susitikimo dalyviams Suomijos sveikatos priežiūros sistema, asmeninio asistento ir laikinojo atokvėpio paslaugas.

Viešėdamos Vilniuje viešnios susižavėjo dienos centro „Šviesa“ lankytojų parodytu spektakliu apie merginą, kuri sugebėjo pakeisti viso miestelio gyvenimą. Jos gerumas ir šiluma taip paveikė miestelio gyventojus, kad jie pradėjo šypsotis, dalytis vieni su kitais ne tik gerumu, bet ir daiktais, maistu. Panašiai ir mūsų veikloje – dalijimasis patirtimi ir žiniomis turtina kasdienį darbą, jis tampa kūrybiškesniu, gimsta naujų idėjų, atsiranda naujų veiklų, o tai reiškia, kad proto negalios žmonių ir jų tėvų gyvenimo kokybė gerėja.

NATALIJA OLĖSOVA
Projekto vykdytoja

„Vilties“ bendrija 2018 m. remia:

Lietuvos Respublikos Vyriausybė
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės
apsaugos ir darbo ministerijos

Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato
Vilniaus miesto pirmasis policijos komisariatas

Vilniaus „Vilties“ specialioji mokykla-
daugiafunkcinis centras

Aukojimo portalas aukok.lt

UAB „Penki kontinentai“
UAB „Tiger Shop“
UAB „Tanagra“
UAB „Siulvedė“
UAB „Bijola“
UAB „Amoka“
HAMC VILNIUS

Vilniaus Mykolo Biržiškos gimnazijos mokiniai
Vilniaus Balsių progimnazijos 5D klasės mokiniai

Bronė Paulienė, JAV

Geros valios žmonės ir savanoriai

Viršelyje: Panevėžio jaunuolių dienos centro lankytojai
sveikinaisi su JAV kadetais.

Žurnalas „Viltis“ leidžiamas Nacionalinės žmonių
su negalia socialinės integracijos programos lėšomis.
Žurnalas „Viltis“ pasirodo 4 kartus per metus.
Pradėta leisti 1997 m. rugsėjo mėn.

Numerį rengė:

J. Butkuvienė, J. Žeimantienė

Adresas:

Kareivių g. 2C, LT-08221 Vilnius
Tel. (8~5) 261 52 23,
faks. (8~5) 261 08 20

El. paštas janinabut@viltis.lt; viltis@viltis.lt
Interneto puslapis www.viltis.lt

Leidėjas

Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių
globos bendrija „Viltis“

Spaudai rengė

UAB Agentūra „Jungtinės spaudos paslaugos“.
Tiražas 2000 egz.

Žurnale spausdinamų straipsnių ir
laiškų autoriai išsako savo nuomonę.
Rankraščiai, nuotraukos, piešiniai nesaugomi ir negrąžinami.

ĮTAIGI VAIDYBOS KALBA

Biržų rajono socialinių paslaugų centro dienos užimtumo grupių jaunuoliai vasarą pasitiko kūrybiško bendravimo švente. Smagu, kad į šią šventę susirinko jų šeimos nariai ir bičiuliai, tai pat gausus būrys Biržų „Saulės“ gimnazijos mokinių.

Tądien Biržų kultūros centro scenos apšvietimas, scenografija, vaizdo projekcijos, įgarsinimas nuteikė ypatingai. Biržų rajono socialinių paslaugų centro direktoriaus pavaduotoja Sigita Stapulionytė poetiškai pradėjo šeimos šventę kreipimusi į mamas: „Žinau, kad tau – aš vaikas, juo būsiu visada. Pamiršk, kad teka laikas kaip ašara tyra“. O tada prasidėjo spektaklis „Juoda ir balta“ su šokio ir muzikos elementais. Jauniesiems aktoriams nereikėjo žodžių, juos atstojo judesiai ir veido išraiškos. Pasitelkė šias priemones jie pasakojo žiūrovams apie tai, kad gyvenimas primena šachmatų žaidimą, o žmonės – šachmatų figūras. Kiekvienas turi savo ėjimą, dažnai susirungia dvi jėgos: balta ir juoda, gėris ir blogis, tačiau meilė ir gėris nugalai, įsivirauja harmonija ir džiaugsmas...

Žiūrovams lenkėsi pagrindinių vaidmenų atlikėjai: Vytautas ir Vaida, Roberta ir Deividas kartu su savo draugais: Aurelijum, Albinu,

Vestina, Aušra, Rimantu ir kitais. Atlikėjų nuoširdumo ir drąsos, įtaigos ir darnos pakerėti žiūrovai negailėjo plojimų, o gimnazistai mobiliųjų telefonų švieselėmis ir ovacijomis sukūrė tikrą teatro atmosferą.

Po spektaklio tarsi burtų lazdele pamojus scenoje atsirado stalieliai su vaisėmis, draugėn susibūrė visi šventės dalyviai, jaunuoliai dovanotojo mamoms savo sukurtus suvenyrus. Už nuoširdų darbą daug padėkos žodžių ir gėlių sulaukė socialinės darbuotojos. Spektaklį „Juoda ir balta“ kartu su bendraminčiais sukūrė meno vadovė Jūratė Garnelienė. Gegužės 23 dieną jis buvo parodytas Panevėžyje, tarptautiniame festivalyje „Širdys vilčiai plaka“, o rugsėjo mėnesį jį planuojama vežti į tarptautinį teatrų festivalį Lenkijoje. Ačiū už pasitikėjimą mūsų vaikais ir labai didelį darbą, atliekamą ir kasdienybėje, ir scenoje.

Dienos užimtumo grupių lankytojų šeimų vardu DALIA KĖŽELIENĖ

„ŽVEJYBA 2018“ – LIETUVOS 100-MEČIUI!

Prasidedant vasaros sezonui mūsų mylimas ir gerbiamas anekdotų karalius Raimondas Šilanskas jau aštuonioliktą kartą sukvietė Mažeikių, Jurbarko ir Telšių įstaigų, kurias lanko sutrikusio intelekto jaunuoliai, kolektyvus į žvejybą. Ir, žinoma, nenuostabu, kad ją skyrėme Lietuvos šimtmečiui.

Šiomet mūsų kvapą gniaužianti žvejyba vyko Telšių rajone, prie gražaus Viešvėnų tvenkinio, kuris priklauso šio pusiasalio savininkui Alfredui Vaitkevičiui. Daug metų prie renginio organizavimo prisideda žvejybos įrangos parduotuvės savininkas Egidijus Garnikas. Nuoširdžiai šį renginį remia Telšių žvejybos draugijos „Tausalo“ būrelio nariai. Dėkingi esame ir AB „Žemaitijos pienas“ kolektyvui, kuris renginiui skiria savo produkcijos, suvenyrų su „Žemaitijos pieno“ emblemomis.

Renginys prasidėjo dviem patrankų šūviais. Vienas skelbė šventės „Žvejyba 2018“ atidarymą, o kitas sveikino Lietuvos šimtmetį. Organizatorius R. Šilanskas supažindino dalyvius su žvejybos taisyklėmis, paskirstė plotus ir skyrė po vieną padėjėją mūsų žvejams. Kiekvienas dalyvis gavo po meškerę.

Džiaugsmo šūksniai sugavus pirmąją žuvelę nustelbė net garsiausią muziką. Sirgaliai aktyviai palaikė savo komandas, bet nešykštėjo pagyrų visiems, kurie tik pagaudavo žuvelę. Tad nenuostabu, kad nė nepajutome, kaip prabėgo pusketvirtos žvejybai skirtos valandos. O tada šventės dalyvių laukė dar viena staigmena – pasiplaukiojimas valtimi po tvenkinį, kurį visoms komandoms organizavo pats pusiasalio savininkas. Saulėtą karštą dieną tai buvo tikra atgaiva, už kurią visi buvo labai dėkingi. Po pasiplaukiojimo atėjo laikas paskelbti rezultatus. Visi nekantriai laukė jų laukė, kol R. Šilanskas svėrė komandų sugautą žuvį. Ir kokia laimė – visų komandų sugautų žuvų svoris pasirodė vienodas!!! Taigi nugalėjo draugystė.

O kokia žvejyba be žuvių? Visi dalyviai šveitė gardžią žuvinę dėkodami virėjoms. Po sočių pietų mūsų laukė tradicinės *pėtanės* žaidimas. Ją laimėjo Jurbarko komanda. Ir štai paskutinis etapas. Apdovanojimai. O apdovanojimus gavo tie:

- KAS SUGAVO MAŽIAUSIĄ ŽUVELĘ.
- KAS SUGAVO DIDŽIAUSIĄ ŽUVELĘ.
- KAS KANTRIAUSIAI GAUDĖ ŽUVĮ.
- KAS SUGAVO DAUGIAUSIAI ŽUVIES.

Visi šventės dalyviai buvo apdovanoti įvairiais prizais. Tada šventę vainikavo diskoteka. Ir galiausiai atėjo akimirka, kai renginio organizatorius paklausė šventės dalyvių: „Na, mano vaikai, ar rinksimės kitais metais?“. „Taip! Taip!“ – suskardėjo džiaugsmingi balsai. O ir nekalbančių jaunuolių akyse galėjai išskaityti tą patį atsakymą.

Mes, darbuotojai ir tėveliai, kurie dalyvavome šiame šauniame renginyje, tariame nuoširdų ačiū Telšių centro „Viltis“ direktorei Stasei Giedrienei, kad daugelį metų negaili laiko ir jėgų jam organizuoti. Kasmet randa rėmėjų ir padėjėjų. Sužavėti gražaus Žemaitijos kampelio – Telšių tikimės, kad ir kitąmet vėl susitiksimė ir pagausime didžiulę draugystės, pakantos, meilės ir džiaugsmo... ŽUVI!

REGINA ANDRIUŠKIENĖ
„Jurbarko vilties“ bendrijos pirmininkė

„SLAPTOJI MISIJA“

PANEVĖŽIO JAUNUOLIŲ DIENOS CENTRE

Panevėžio jaunuolių dienos centre niekada nestinga svečių. Bet ne kasdien sulaukiame... JAV kadetų. Atvykę į pratybas Karaliaus Mindaugo husarų batalione, jie nusprendė apsilankyti ir mūsų centre, o kad šis apsilankymas svečiams būtų įsimintinas, mes surengėme jų garbei tikras kareiviškas pratybas „Slaptoji misija“.

Vos svečiams atvykus, mūsų centro lankytojų veiduose jau netilpo šypsenos. Juk labai smagu vienu kartu išvysti tiek daug stiprių ir besišypsančių jaunų karių. Juolab tiesiog spinduliuojančių geranoriškumu. Susitikimo pradžioje svečiai papasakojo, kokie tikslai juos atvedė į Lietuvą. Paskui noriai atsakinėjo į smalsumu nesitveriančių mūsų jaunuolių klausimus. Labai mus sužavėjo JAV kadetų būrio skauduotė. Kur nesužavės darnus žygiavimas koja kojom, kai tiek karių viską atlieka kaip vienas!

Po susipažinimo buvo suformuoti aštuoni specialūs būriai iš mūsų centro lankytojų ir JAV kadetų. Visi šie būriai nukako vykdyti „Slaptoji misija“ į Senvagę, kur jų laukė daugybė įvairiausių užduočių. Smagu buvo stebėti dalyvių pastangas kuo geriau ir

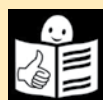
tiksliau jas atlikti. Žibėjo iš džiaugsmo jų akys, aplink skardėjo juokas ir pergales šūksniai. Veiksmas priminė tikras karines pratybas: reikėjo svaityti „granatas“, nukauti priešus, sutvarstyti sužeistus draugus ir pernešti ant neštuvų į saugią vietą, atrasti paslėptą karinę amuniciją ir nuveikti dar daug kitų dalykų. Mūsų jaunuolius labai džiugino karių šypsenos, draugiški paplekšnojimai per petį, šiltas ir malonus bendravimas. „Slaptoji misija“ parodė, kad JAV kariai pasižymi stebėtinu vikrumu, puikiai moka dirbti komandoje, yra atidūs proto negalios jaunimui ir labai geranoriški.

Įveikę visas užduotis grįžome į „bazę“, kur mūsų laukė šaltas gairus vanduo ir išsvajotas pavėsis. Atsigaivinę ir iki valiai pasidžiaugę pasiektomis pergalėmis, apgailestaudami atsisveikino su svečiais, kurie mums paliko neišdildomą įspūdį ir pačius gražiausius prisiminimus. Labai džiaugiamės pažintimi su JAV kadetais ir bendradarbiavimu su Karaliaus Mindaugo husarų batalionu.

Tokie gražūs renginiai ir užmegztos naujos prasmingos pažintys suteikia proto negalios jaunuoliams daugiau pasitikėjimo savimi ir aplinkiniu pasauliu, skatina norą jį pažinti ir prie jo pritaipyti.

JOLITA KAVALIAUSKIENĖ

Panevėžio jaunuolių dienos centro socialinė darbuotoja

„SLAPTOJI MISIJA“ PANEVĖŽIO JAUNUOLIŲ DIENOS CENTRE

PANEVĖŽIO JAUNUOLIŲ DIENOS CENTRE LANKOSI DAUG SVEČIŲ.

O NESENIAI APSILANKĖ KARIAI IŠ AMERIKOS.

SVEČIŲ GARBEI BUVO SURENGTOS KAREIVIŠKOS PRATYBOS.

CENTRO LANKYTOJAMS IŠ KARTO PATIKO SVEČIAI.

KARIAI PAPANAKOJO, KĄ VEIKIA LIETUVOJE.

JIE ATVYKO Į PRATYBAS.

PADĖTI LIETUVAI GINTI SAVO ŠALĮ NUO PRIEŠŲ.

SVEČIAI ATSAKĖ Į JAUNUOLIŲ KLAUSIMUS.

PARODĖ, KAIP MOKA ŽYGIUOTI IR SKANDUOTI.

PO SUSIPAŽINIMO BUVO SUDARYTI AŠTUONI BŪRIAI.

KIEKVIENĄ BŪRĮ SUDARĖ SVEČIAI IR DIENOS CENTRO LANKYTOJAI.

VISI BŪRIAI IŠVYKO Į PRATYBŲ VIETĄ.

ČIA JŲ LAUKĖ DAUG UŽDUOČIŲ.

PRATYBOS BUVO PANAŠIOS Į TIKRĄ MŪŠĮ.

REIKĖJO SVAIDYTI GRANATAS.

ĮVEIKTI PRIEŠĄ.

PASIRŪPINTI SUŽEISTAIS DRAUGAIS.

SURASTI PASLĖPTUS GINKLUS.

KARIAI IŠ AMERIKOS GYRĖ MŪSŲ JAUNUOLIUS.

PADĖJO JIEMS ATLIKTI UŽDUOTIS.

PO PRATYBŲ VISI DŽIAUGĖSI POILSIU.

GĖRĖ ŠALTĄ VANDENĮ, SĖDĖJO PAVĖSYJE.

JAUNUOLIAI LABAI DŽIAUGĖSI SUSITIKIMU.

SMAGU TURĖTI DRĄSIŲ IR TVIRTŲ DRAUGŲ.